

Slovenski Učitelj

**Pedagoška revija
in glasilo Slomškove družbe
v Ljubljani**

4

Leto XII

1940

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Aleksandrova
cesta 10. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno 50 din.
Clanke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa
upravništvo. Izdajatelj in lastnik je »Slomškova družba« v Ljubljani. —
Odgovorni urednik: Štrukelj Ivan. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani
(Jože Kramarič).

Vsebina 4. št.: Slovenski učitelj (Fister France). — K vprašanju naše meščanske šole (Vinko Brumen). — Nauk o duši (E. Bojc). — Iz mojega razreda (Anica Lebar). — Nadzorovanje šol in učiteljstva (B. Kajtimar). — Psiha slovenskega naroda (prof. Ema Deisinger). — Velik narodni in gospodarski pomen lipe (prof. Ema Deisinger). — Nekaj snovi za pouk v višji ljudski šoli (Rafael Zazula). — Telesna mladina in šola (Pavle Kveder). — Izvestje mladinske glasbe v šolskem letu 1938/39 (Makso Pirnik). — Razglednik. — Književne vesti.

Knjižne izdaje »Slomškove družbe«:

1. A. Lebar: »Oskrba manjnadarjencev.« Cena 10 dinarjev.
2. France Bevk: »Pastirčki pri kresu in plesu.« Cena 5 dinarjev.
3. Rudolf Wagner: »Gremo v Korotan.« Cena 10 din.
4. Rudolf Wagner: »Poglejmo v beneško Slovenijo.« Cena 10 din.
5. Ivan Čampa: »Štirje zvonarčki.« Cena 6 din, vez. 10 din.
6. France Bevk: »Grivarjevi otroci.« Cena 8 din, vez. 12 din.
7. Marija Jezernik: »Vesele uganke.« Cena 8 din, vez. 12 din.
8. Krista Hafner: »Kako naj se otrok uči.« Mala brošurica za starše. 2 din.
9. Franc Ločniškar: »Vrtec« za leto 1938/39, vezan 25 din.
10. »Slovenski učitelj« za leto 1938/39, vezan 55 din.

Naročila sprejema »Slomškova družba« v Ljubljani, Aleksandrova c. št. 10, dvorišče, I. nadstropje.

Iz uredništva: Iz članka »Naše naloge v novem letu«, ki smo ga bili objavili v 2. številki »Slovenskega učitelja«, je bila izpadla ena tipkana pola, katero smo pa objavili v 3. številki pod naslovom »Še nekaj misli k članku 'O naših nalogah v novem letu'«. Vstaviti bi ga bili morali v besedilo prvega članka, stran 26., in sicer za besedico — preosnova — v 5. vrsti, šteto od spodaj navzgor. — Urednik.

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 50 din, članarina »Slomškove družbe« 5 din, prispevek za vzdrževanje lokala 12 din = skupaj 67 din letno.

Položnica Poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 11.073. Člani »Slomškove družbe« in naročniki »Slovenskega Učitelja« morejo biti le redni plačniki. Uprava in uredništvo.

Slovenski Učitelj

Pedagoška revija in glasilo Slomškove družbe

Leto XXXXI

V Ljubljani 5. aprila 1940

Šte v. 4

Fister Francè

Slovenski učitelj

(Konec.)

Ali mar božje postave ne utegnejo spraviti v red vseh ljudi, osvoboditi jih in nagraditi z veseljem? Čudno to, da se nihče, ki je veren, ne čuti zaslužjenega, da je svojega dela vesel, da ne gleda bližnjemu v skledo, da ne sanja le o svojem trpljenju, o krivicah, da pozna še spoštovanje in ceno, da loči dobro in slabo na sebi. Kolikor materialistov poznam v življenju, v delavskih in kmečkih plasteh, lahko trdim, da je večina lenih, vsem delavnim v nadlego!

Kako bi rekli človeku, ki bi stopil h kmetu na njivo in mu dejal: Revež, ki garaš v potu svojega obraza na vročem soncu, v dežju in mrazu, čemu se ne upreš? Poglej jih pijavk tam po salonih in toplih pisarnah, ki žive od tvoje slepote!? Ali ne bi bil to hudič, ki bi oropal kmeta miru in mu nasul polno mero zavisti? Pa če bi ga postavil za bankirja, bi ne bil srečen! Pri delitvi dela je v tem težava, ker eden drugega težav ne razume. Pa bo rekel kdo: Kaj pa kapitalisti, ki goljufajo? Te naj sodi država. Ali je potem vera zanič, ker uči, da ne kradi, da ljubi bližnjega kot samega sebe? Prepričan sem, da boli take hujskače le šesta božja zapoved! Če hočejo biti živina, zakaj tega na glas ne povedo?! Komur je ljubezen neutemeljena predpostavka, res ne bo prišel do človeka!

Lenartu so očitali, da ni domoljub, ker se je smehljaj svobodomiselnim frazam. Kdo ljubi bolj dom: vi, ki vam je hiša le streha pred dežjem in mrazom, ali jaz, ki sem v njem z vsem obrazom, ki mi je dom hram lepih sanj, spominov in sreče, blagoslova in ljubezni, dom molitve in življenja, dom rasti in hrepenenja? In še jih je Lenart zavračal: Saj ima jezik pomen, če je posoda plemenitih misli, ne pa izraz nizkih strasti, ne sredstvo barantiji in povod moriji! Jezik more biti lep le plemenitemu človeku. Lepota jezika, višina kulture in cena napredka, rasti in moči je le v globini našega življenja. Vse to je sad dela in hotenja in kaže smoter vsakega človeka. Lenart je bil prepričan, da je domoljub! Kot tak je izgubil tudi življenje!

Bo rekel kdo: V današnji dobi, ko se delo deli, naj bo učitelj le v šoli. To je njegova stanovska zadeva, v drugo naj se pa ne vtika. To je ravno prekletstvo civilizirane dobe, da življenje reže na kose. Vse živ-

ljenje je med seboj v zvezi, dokler živimo v odvisnosti zemlje. Kadar ne bi bilo nič več skupnega v ljudeh, takrat bi bili najslabši stroji! Roke se še navadijo mere, nihče pa ne bo misli vkoval! Končno pa, ali je to lepša bodočnost? Kaznjenec je kaznovan z odmero prostora in dela! Če se delo deli, je treba še jačjih duhovnih vezi, je treba enotne, poštene vesti, je treba enotnih, zdravih oči! Ali naj neuke plakati uče, živi, rdeči, v vseh barvah kričeči? Vsak trdi svoje in vsak samo prav! Ali naj agentje uče, ki jim nikoli ni za dobiček? Potem bi bil na zemlji pekel! Denar bi bil nad vsem gospod, kjer zdaj še ni. Kdo pri tem škodo trpi, če učitelj neuke uči in to za pošteno življenje? Pač, tisti, ki se dela boji in ga poštenost bode v oči!

Na vasi so različni ljudje in rabijo koga, ki jim svetuje. Drugo pa je, da šola uspe, če vpliva na domače. $\frac{1}{5}$ mladosti so otroci doma in le peti del hodijo v šolo! Nič nimam proti delitvi dela, sem pa proti delitvi človeka, ki je ustvarjen za svojo rast. Večina tudi priča o tem, da je enaka vest dana vsem in manjka, kjer je posoda preslaba!

Če smo učitelji, nam ne sme biti vseeno, kakšna je barva javnega mnenja. Ali naj ždimo v šoli in pišemo kroniko novega časa, ko dela vse okrog nas? Ali naj le ugotavljamo in se pripravljamo, dokler imamo še kaj moči?

Kakšno srce ima pastir, ki se na zapečku greje med tem, ko v čredi volk razsaja? Ali naj čakamo, da se bo zlo samo razjedlo? Ali res kri ne prevpije laži, ali pesti prav nič ne zlomi?

Ko bi vsi spregovorili, ko bi vsi zagrabili in to z vso močjo, kdo dvomi v zmago?

Kot se osat iz sebe množi, se tudi zlo iz sebe poraja. Pač, v resničnosti naše ideje je zlomljivost človeške laži, v naši odpornosti konec nasilja, v božji pomoči konec pesti!

Za srečo, blaginjo in rast, za osebno svobodo in čast, za svobodno zemljo in last svojega ljudstva se mora boriti slovenski učitelj!

Vinko Brumen

K vprašanju naše meščanske šole*

I.

Meščanska šola je prava pastorka med našimi šolami. Menda nihče ne ve, kak je njen namen in pomen, malokdo pa je, ki se vsaj trudi, da bi ta namen in pomen našel. Vse polno je kritikov, ki širom sveta razglašajo njene hibe in napake; manj ima zagovornikov, pa še ti so večkrat zelo nespretni in nesrečni v svoji obrambi.

Včasih se človeku zazdi, da je danes kar v modi očitati meščanski

* Prim. tudi moj članek v »Ped. zborniku« XXXV. (1939)!

šoli vse mogoče grehe. Pravijo, da so bivši učenci meščanskih šol manj rabni v višjih šolah, ker znajo premalo slovenščine in računstva; da so manj rabni v praktičnih poklicih, ker ne znajo ne strojepisja, ne tesnopisja ter jim manjka še marsikaj drugega. Pravijo, da jih ni mogoče primerjati z absolventi nižjih gimnazij, ki so izdelali šolo z enakim uspehom. Vse to pravijo, nikomur pa se ne zdi niti malo potrebno, da bi svoje trditve skušal tudi dokazati.

Na vsak način bo treba takim dejstvom posvetiti več pažnje. Ne smemo pa pozabiti, da nobena šola ne more svojih učencev pripraviti istočasno za nadaljnji študij in za takojšen prestop v praktičen poklic. Dalje ne smemo pozabiti, da prihajajo v mnoge naše meščanske šole skoraj le otroci, ki niso mogli v gimnazijo ali so odpovedali v njej, torej duševno šibkejši, pri katerih tudi meščanska šola ne more delati čudežev ter se zelo verjetno ne bodo mogli kosati z bistrejšimi tovariši iz gimnazije, dasi bodo v teku let šolo zmogli. Na stran pustimo, da ti učenci, ki lahko stopijo v meščansko šolo brez vsakega sprejemnega izpita ter jih šola ne sme zavriniti, niti kasneje izločiti, tišče navzdol ves nivô dela na meščanski šoli ter zato tudi brihtnejši ne morejo poleg njih pridobiti tega, kar bi mogli v drugačnih okoliščinah. Prav tako za sedaj prezrimo, da prihajajo v meščansko šolo v glavnem revnejši učenci, ki poleg ostalih nevšečnosti često nimajo niti najpotrebnejših učnih pripomočkov, niti jih ne moreš terjati od njih, če imaš količkaj srca. Delo je potem posebno težavno, seveda tudi skromnejše, in absolvent meščanske šole je šibkejši ko njegov tovariš iz gimnazije. Toda vse to so čisto zunanja dejstva, ki notranjega bistva meščanske šole niti malo ne izražajo.

Ne smemo pa prezreti tudi tega, da se v meščanskih šolah uspeh računa na zelo neroden način. Poleg učnih predmetov dobi učenec ocene iz cele vrste »veščin«, v katerih so običajno boljši tisti, ki učne predmete manj zadovoljivo zmagujejo. Ti se potem s pomočjo veščin postavljajo v vrsto prav dobrih učencev, ko vendar prav za prav niti dobri niso. Ponovno se je v moji kratki šolski praksi zgodilo, da smo dvomljivega učenca z zopetnim izpraševanjem rešili ene ali celo dveh »dvojk« (slabo) ter mu prisodili »tri« (dobro); in s tem je takoj pridobil prav dober uspeh, ker je slučajno bil dober telovadec, risar, pisar, pevec itd. Samo računajte: v prvem razredu meščanske šole dobijo učenci v izpričevalo trinajst redov; med temi je pet veščin (risanje, lepopis, petje, telovadba, ročno delo); potem je verouk, kjer se reduje običajno po drugih vidikih in mileje, ko v ostalih predmetih. Ni težko najti učenca, ki je s težavo prilezel do »trojke« v slovenščini, srbohrvaščini, nemščini, računstvu in geometriji, torej v petorici težjih predmetov, povsem zaslužil »trojko« morda v zemljepisu in dobil »štirico« v prirodopisu; če je v veščinah boljši in si je tam nabral pet prav dobrih ocen ter jim pridružil še eno v verouku, ima vsega sedem prav dobrih in šest dobrih redov ter je prav dober učenec, kljub temu, da je v vseh glavnih predmetih komaj zlezel. Po pravilni ocenitvi je največ dober, toda kako to izkažete z

njegovim izpričevalom? Boste mu morda hoteli poslabšati rede v neka-terih veščinah? Temu se bo uprl učitelj večšine, ki mora ocenjevati lepe storitve s »štirico«. Morda ga boste »vrgli« v učnih predmetih? Tudi s tem bi mu mogli napraviti krivico in poleg tega zdrkne takoj s prav dobrega na slab uspeh, oziroma neuspeh. Da bo ironija še večja, se v završnem spričevalu ocene nekaterih predmetov (slovenščina + srbo-hrvaščina, zemljepis + zgodovina, računstvo + geometrija) seštevajo v en red, dočim se to ne zgodi z veščinami. Tako postane vpliv veščin na celoten uspeh še močnejši. Nočem podcenjevati pedagoškega pomena veščin, naglasiti hočem le, da marsikak učenec in absolvent meščanske šole ni prav dober v učnih predmetih, četudi ima prav dobro razredno ali završno izpričevalo ter ga zategadelj ne smemo vedno primerjati s prav dobrim tovarišem iz gimnazije, kadar se srečata na kaki srednji strokovni ali enakovredni šoli.

Če bomo torej kdaj toliko pošten, da bomo skušali statistično ugotoviti, kako se obneso v nadaljnjem šolanju in v poklicih absolventje nižje gimnazije in meščanske šole, bomo morali med ostalim uvaževati tudi pravkar ugotovljena dejstva. Ne bomo torej smeli brez nadaljnega primerjati prav dobrega absolventa nižje gimnazije s prav dobrim absolventom meščanske šole. Kadar bomo hoteli primerjati taka dva dijaka, si bomo morali najprej pogledati, kje in kako sta prav dobra. Če je bil gimnazijec prav dober v jeziku, ga primerjajmo z absolventom meščanske šole, ki je bil tudi prav dober v jezikih, ne pa z onim, ki je bil prav dober le v telovadbi in v lepopisju. Saj lahko pripustimo rezultat, da bo po takem primerjanju gimnazijec bolje odrezal ko dijak meščanske šole, ker pač gimnazija jezikovni nadarjenosti bolje ustreza, toda morda vendar ne bo tako neugoden za meščansko šolo, kakor se zdi na prvi pogled. In morda bomo odkrili kak tip nadarjenosti, ki bi mu bolj prijala in ustrezala meščanska šola tudi v svoji dosedanji izgradnji.

Saj nočem trditi, da se notranji izgradnji meščanske šole ne da nič prigovarjati in da je to idealen tip šole. Ni, kakor druge niso. Ker pa ni idealna, vendar še ni nepotrebna in vredna le prezira, temveč jo je treba le popraviti in izboljšati. Ne moremo pa v ta namen kar brez ugovora sprejeti raznih cenjenih receptov, ki hočejo iz meščanske napraviti nekako nižjo strokovno šolo ter opustiti njen dosedanji, čeprav nedosledni obči izobraževalni pravec. Gotovo je tudi poseben vmesen tip obče izobraževalne šole v celotnem šolskem sistemu prav tako potreben, kakor tip ljudske šole ali gimnazije. Željam po večji strokovni in čisto tehnični izšolanosti absolventov meščanske šole pa bi se morda dalo ustreči kako drugače.

Mogli bi namreč dati štiriletni meščanski šoli čisto obče-izobraževalno nalogo in bi začasno pustili še tiste »praktične« predmete, ki jih danes goji. S tem bi šola učencem dala solidnejšo občo, oziroma temeljno izobrazbo, kakor pa jim jo more dati v svoji dosedanji izgradnji. Šele

nato bi se mogli vpisati v poseben »peti razred«, kjer bi se v prvi vrsti učili strokovnih vednosti in spretnosti. Kdor pa bi hotel dobiti več strokovne in poklicne izobrazbe, bi je tudi v prihodnje iskal v strokovnih šolah. (Dalje.)

E. Bojc

Nauk o duši

Naloga in pomen dušeslovja

(Dalje.)

Naloga dušeslovja kot izkustvene (empirične) vede je dvojna: opisovalna (deskriptivna) ter pojasnjevalna (eksplikativna). Vendar ima današnja psihologija pretežno analitično-deskriptivni značaj. Človek kot družabno bitje mora razumeti duševna stanja in razpoloženja svojih bližnjih. Kolikor se komplicira družba, toliko nujnejša postaja za njene člane pravilna dušeslovna orientacija. Posebno pa je dušeslovno znanje važno in potrebno za vse one, ki oblikujejo mladino. A poleg poklicnih vzgojiteljev je nujno potrebno dušeslovno znanje tudi vsem onim poklicem, ki imajo opravka s človekom: duhovnikom, pravnikom, zlasti kriminalistom in mladinskim sodnikom, medicincem, zlasti psihiatrom, pa tudi zakonodajalcem, narodnim in vojaškim predstavnikom, narodnim gospodarstvenikom, umetnikom, jezikoslovcem i. p.

Različne dušeslovne smeri, sorodne in pomožne vede

Dušeslovne vede oziroma panoge so:

a) normalno dušeslovje (človeško, živalsko): kulturno, rasno, narodno dušeslovje, dušeslovje gospodarskih, družbenih razredov, poklicev, stanov in slojev, dušeslovje poedinca (individualno, diferencialno), socialno dušeslovje, razvojno dušeslovje (pedologija);

b) patološko dušeslovje (človeka, živali), ki raziskuje abnormalne duševne pojave kot variacije duševnega dogajanja. Zamenjati ga ne smemo s psihopatologijo, ki skuša kot del patologije razumevati duševne bolezni in duševne motnje kot bolezenske simptome.

Metodično ločimo še te-le dušeslovne smeri: fiziološko (biološko), duhoslovno, analitično, sintetsko, globalno, celostno ali likovno oziroma strukturno, teoretsko pa uporabno dušeslovje.

Izkustvo nam dokazuje, da je med telesom in dušo tesna zveza. Duševno življenje je zavisno od telesnega (na primer: zdravje — bolezen, svežost — utrujenost itd.) in obratno zavisni tudi telesnost od duševnosti (značaj oziroma temperament, različni telesni tipi v odnosu do značaja, življenjska potrtnost, obup, pesimizem na eni strani in življenjska vedrost, pogum, optimizem na drugi, duševne bolezni itd.). Tu so na delu funkcije človeškega živčnega sistema.

Vendar niti anatomija niti fiziologija ne moreta zaznati vsega o človeku, namreč duševnih pojavov, ki se z njimi bavi duše-

slovje. Zato v širšem smislu besede vse te tri vede skupaj sestavljajo antropologijo, ki jo navadno v ožjem smislu dele le na vedo o sestavu človeškega telesa, odnosno njegovih telesnih organov — na anatomijo ter na vedo o funkcijah ter organov — na fiziologijo.

Sorodna veda dušeslovju je tudi filologija, veda o jeziku, etnologija, veda o postanku in razvoju naroda, zgodovina in leposlovje, ki nudita neizčrpne podatke o doživljanju človeka v najrazličnejših oblikah in položajih. Še bolj tesno je z dušeslovjem povezano vzgojeslovje, pa tudi logika, etika in estetika, karakterologija, grafologija, dednostna teorija.

Telesne osnove duševnosti

Živčni sistemi, živčni centri in mozeg

Preko našega doživljanja je duševnost vedno v zvezi z živčnim sistemom. O tem nas n. pr. že prepričajo udarci na glavo pri raznih pobjih. Treba se je zato seznaniti s sestavo in delovanjem živčnega sistema. O sistemu govorimo tu zato, ker so živčni elementi pri živih organizmih in človeku med seboj tako povezani, da ob normalnih prilikah delujejo kot ena celota.

Živčni sistem se pri človeku deli v dvoje: animalni (cerebrospinalni) in vegetativni (simpatici). Animalni organski sistemi so čutila in gibalna (sklepi z mišičjem), ki nam služijo bodisi tako, da dobiva duševnost preko njih vsebino (receptivni), bodisi da se preko njih na zunaj udejejuje (eksekutivni). — Vegetativni organski sistemi pa so v službi človeka kot telesnega bitja, skrbe za njegovo življenjsko ekonomijo ter delovanje prej omenjenih organov šele omogočajo. Tako animalni kakor vegetativni živčni sistemi so zgrajeni iz dveh vrst živčnih sestavov: iz živčnih celic in živčnih vlakenc. Ena živčna celica ima lahko več vlakenc, a najvažnejše vlakence se imenuje nevriti. Nevriti so lahko različno dolgi, do enega metra. Živčna celica, iz katere izstopa vlakence, se imenuje neuron. Takih neuronov je v živčnem sistemu na milijarde. Te živčne celice (neuroni) imajo celična jedra in plazme, ki lahko rastejo ali okrnejo, ne morejo se pa deliti in množiti kot druge celice. Živčne celice niso izolirane, ampak so nagomiljene na poedinih mestih in stvarjajo tako živčne vozle (ganglije). Iz živčnih celic gredo izrastki v obliki drevesnih vej (dendriti) ter okrogložične živčne niti (nevriti), ki se zraščajo in narahlo stikajo z drugimi živčnimi celicami (neuroni). Živčne celice so obdane s kožico, ki je brezbarvna, dočim so gangliji sivordeči.

Celotni živčni sistem obstoji iz:

1. perifernih živcev, ki sprejemajo dražljaje, prihajajoče po zunanjih vplivih na čutila, in jih oddajajo dalje po senzoričnih živcih k središčnim na dovajalen (centripetalen) način;

2. subkortikalnih centrov, ki sestojajo iz hrbtnega mozga in njegovega podaljška v malem možganju, nahajajočem se pod velikim. Ti

dražljaje od perifernega živčevja po eni strani dovajajo na pristojna mesta v velikih možganih, po drugi strani pa po centrifugalnih (motoričnih) živcih dovajajo v mišičje in žleze. To se vrši n. pr. pri odporu, refleksih, dihanju, jedi i. p. To delovanje je razvojno starejše kot ono velikega možganja;

3. možganska masa je nameščena v lobanjski duplini. Deli se na štiri dele: velike, srednje, male možgane in podaljšani mozeg. — Mali možgani se nahajajo nad podaljšanim mozgom in so težki o. 140 g. Pri zavestnih duševnih pojavih ne igra nikake vloge, marveč služi le za telesno ravnotežje, povečavanje elastičnosti in energije mišičja. — Srednji možgani so najmanjši možganski del in se nahajajo nad malimi in pod velikimi možgani. Sestojijo iz treh delov, katerih funkcije pa še niso dovolj preiskane. Veliki možgani so v sprednjem in gornjem delu možganske lobanje. Razdeljeni so na dve enaki poluti (hemisferi), katerih vsaka je močno nagubana. Povrh je siva možganska skorja, notranjost pa je izpolnjena z belkasto maso živčnih vlaken. Glavni dušeslovni značaj ima možganska skorja, ki se smatra za organsko duševno središče zavesti, dočim služijo vlakna kot vez med poedinimi deli te skorje ter med temi in drugimi možganskimi deli (subkortikalnimi centri) in končno med čutili in mišičjem. Možganska skorja sestoji iz ogromnega števila živčnih celic. Njena debelina znaša o. 3 mm, dočim je različna površina pri poedincih, kar zavisi predvsem od zavojev, ki omogočajo, da na čim manjšem prostoru stoji čim večje število živčnih celic. Veliki možgani obsegajo o. 2000 cm², dočim mali možgani o. 800 cm². Vzdrževanje kemično razkrajajo živčno substanco (disimilacija), ki jo spremljajo električni pojavi, in se plazi potem kot žareča iskra na vžigalni vrvi po živčnih nitih z majhno hitrostjo dalje. Možganska skorja služi duševnemu življenju z vso svojo površino, in dokazano je, da so poedine vrste duševnih pojavov lokalizirane na posebnih poljih ali centrih te možganske skorje, t. j. da so v zavisnosti od fizioloških funkcij, omejenih na posamezna mesta skorje. Prvi je to lokaliziranje duševnih pojavov dokazoval nemški anatom J. Gal v začetku preteklega stoletja.

Kolikor bolj človek duševno oziroma duhovno dela, toliko bolj se mu razvija tudi mozeg. Tako je n. pr. dokazano, da povprečna teža možganja najkulturnejše ljudske rase (kavkaške) znaša 1400 g, dočim povprečna teža drugih, manj kulturnih ras prilično zaostaja, zlasti najnekulturnejše črne rase. Možganska teža n. pr. podekvatorskih črncev, ki so skoraj brez vsake kulture, ne znaša več kakor 800 g. Tudi možganje razumnikov je težje kot ono ročnih delavcev, posebno visoko težo pa izkazuje možganje nadpovprečnih duhov človeštva. Tako je ugotovljeno, da je znašala teža možganja filozofa Kanta 1650 g, pesnika Bayrona 1807 g, angleškega državnika Kromvela celo 2231 g itd. Nekateri idioti imajo možganje, katerega teža ne sega preko 500 g. Izjeme tukaj — se zdi — le to pravilo potrjujejo, četudi še niso pojasnjene. Med živimi bitji ima človek najvišjo relativno težo možganja. Čeprav namreč n. pr.

pri slonu znaša možganska teža o. 5400 g, je vendar to relativno mnogo manjša možganska teža kot pri človeku, če primerjamo razmereje telesne teže in teže možganja, ki znaša pri človeku 1:42, dočim pri slonu 1:800, kar pomeni, da je njegova možganska teža skoraj 20 krat manjša kot človeška.

(Dalje.)

Anica Lebar

Iz mojega razreda

(Dalje.)

Odgovori so bili dobra slika otroškega duševnega življenja, celo boljše kakor odkritja pri igrah. Sliki krojača in družine sta več tednov viseli na stenah, ko smo jih opazovali in se o njih razgovarjali v stvarnem pouku. — Ti dve povprečni vprašanji, ki jih do tedaj nisem stavila, naj bi otrokom pokazali, da si ne znajo predstavljati in reproducirati predstavi, in naj bi jim zato zbudili hotenje za boljše opazovanje in večjo pažnjo.

Seveda je bila važno, da se je preizkušnja odgovorov vršila ob obeh slikah s sodelovanjem vsega razreda.

Od 14 učencev(-k) je odgovorilo na prvo vprašanje le 8 pravilno, na drugo vprašanje le 5, na tretje vprašanje 6, četudi smo slike tri tedne ogledovali. Zanimivo je tudi to, da so bile to samo učenke, kar dokazuje smisel deklic za podrobno opazovanje. — Kako so se vsi čudili, da tega niso točno zadeli! Podrobnosti, ki jih je dal ta poizkus, pa so bile zlasti za vzgojo in presojanje posameznika velike važnosti, a jih tu izpustim, ker se nanašajo le na milje posameznega otroka in njegovo socialno sožitje.

Na enak način sem obravnavala tudi čtivo »pismo«. Na podlagi čitanega berilnega sestavka, ki smo ga vsestransko obravnavali, sem pripravila nekaj vprašanj, na katera je bilo mogoče odgovoriti z eno ali dvema besedama. Ta način se je otrokom tako priljubil, da so po obravnavi vsakega berilnega sestavka opozarjali: »Gospodična, od tega berila pa še nismo nič pisali.« Kako veseli so, ko vidijo, da so si tako dobro snov prisvojili in jim je prav to močan nagib, da pri novi učni snovi napno vse sile, da si jo čim pravilneje prisvoje.

Veliko veselje je bilo tudi otrokom, če so smeli dopolniti manjkajoče besede v stavkih. Napoved: Vzemite tablice! Za take splošne vaje jih kaj radi porabljam na pomožni šoli. — Povedala vam bom več stavkov. V vsakem stavku pa bom eno besedo izpustila. To morate uganiti in jo napisati na tablico! N. pr.: Oče je bil bolan. Mati mu je stregla (podnevi in ponoči). Itd. Pričeli smo s takimi lahkimi stavki ter jih stopnjevali do težjih. Po kakih šestih stavkih je treba izdelek pregledati, ali tablice zamenjati, narekovati besede, ki so manjkale, in naročiti otrokom, da pregledajo ter spodaj napišejo število pomot. Da sem to potem pregledala tudi še sama, je umevno.

Število in vrsta teh pomot dá dobro sliko praktične inteligence otrok. Ne le da se pri tem dobro formalno izšolajo, ampak morajo nehote misliti in sodelovati.

Izredno uspešna za razvoj mišljenja in zanimanja ter paznje je tudi nastopna »igra«. Igra smo jo imenovali, ker otrokom ni mogoče raztolmačiti, da je to podrejanje pojmov. Vršili pa smo jo takole v tretjem šolskem letu: Imenovala bom več reči, vi pa boste zraven napisali, kaj je vsaka reč. Poskusimo: Vijolica. Kaj boste napisali? Cvetica. — Lipa. Kaj boste napisali? Drevo. Le dobro pazite, da boste pravo pogodili! Narekovala sem na koncu tretjega šolskega leta 14 učencem te-le besede (imena): Vijolica — rešeno 13 krat pravilno. Jabolko — 7 krat. Lipa — 13 krat. Škrjanec — 9 krat. Omara — 6 krat. Pivo — 2 krat. Ljubljana — 13 krat. Božič — 7 krat. Sreda — 12 krat. September — 11 krat. Zima — 2 krat. — Poskušnja je trajala 20 minut. Pregled sem izvršila sama. Tako določanje pojmov je izvrsten poskus za splošno izobrazbo.

Podobno, zelo razgibano delo je tudi rešitev besedne mešanice v pravih stavkih, kakor jih porabljamo tudi pri inteligenčnih preizkušnjah. Izvedli smo jo na koncu tretjega šolskega leta. Ko smo prvič to »igro« igrali, je otrokom tako ugajala, da so jo drugi dan takoj zopet želeli. Pričeli smo seveda pri kratkem, tribesednem stavku, da so boljše razumeli: Miš, mačka, lovi. Nadaljevali smo s štiribesednim stavkom: Sladko, Tonček, je, hruško. In potem še s petbesednim stavkom: Šolsko, včeraj, nalogo, pisali, smo. — Ko smo se tako ustno dodobra nasmejali, razumeli, naučili, smo poskusili pismeno; jaz na tablo mešanico, otroci pravilni stavek na list. (V, smo, počitnicah, na, bili, ledu. — Minuli, prazniki, so, božični, lepi. — Oče, težko, sosedov, je, za, umrl, boleznijo.)

Petero jih je bilo, ki so nalogo prav hitro rešili, ostali le počasi, trije pa si niso znali najti rešitve.

Zelo dolgo sem iskala primerne »igre« za računstvo. Kar je bilo v računici, je vse samo abstraktno. Praktične uporabne naloge pa so bile otrokom takoj preoddaljene, če se niso nanašale neposredno na njihovo življenje. Treba je bilo nečesa, kar naj bi abstraktno računsko delo olajšalo. Zopet je bilo treba seči po samopomoči. Narezala sem iz kartona kartice (3 × 5 cm), in sicer 30; na vsako sem narisala številčno sliko s pikami (od 1 do 10). Otroke sem razdelila v skupine po štiri, da so sedeli obrnjeni drug proti drugemu pri mizi. Otrok je bilo 12, torej tri skupine. K vsaki skupini sem položila kupček kartic. Po vrsti je vzel vsak po eno kartico in preštel, koliko pik ima. Kdor je po zadnji kartici, ki jo je dvignil, imel največ pik, je »zadel«. Kdor je zadel, je smel prihodnjič prvi pričeti. Nikoli niso tako pazno poslušali mojih nalog, kakor sedaj, ko so šteli pike. Seveda to ni bilo zgolj štetje, ampak tudi primerjanje in presojanje, ki je za otroke pomožne šole velike važnosti. — Drugič smo rabili kartice za odštevanje. »Vsak si misli, da ima 10 pik, pa odšteje od 10 toliko, kolikor ima na karti. Zadel bo pa tisti, ki bo imel nazadnje najmanj pik.« — Zelo pogosto je bilo pri tovrstnem računstvu kar preveč živahno. Navadno je zadostovalo, da sem ob koncu vsake take vaje sprejela zmagovalca, ki je »zadel«, in da sem določila, kdo bo kartice mešal. Tudi to je namreč važno, ker so otroci zelo nerodni in je to zanje prav izvrstna vaja. (Dalje.)

Nadzorovanje šol in učiteljstva

Iz nadzorniških krogov

(Dalje.)

Da bodi ljudska šola vzgojevalnica, to je že kar splošno spoznanje, ki je rodilo tudi splošne vzgojne zahteve. Te zahteve morajo uvaževati predvsem gg. nadzorniki, dalje šolski upravitelji in končno tudi učitelji. Že okolica šole, šola sama in vsi njeni prostori bi morali biti šolski mladini in ljudstvu vzor snage in reda. Kjerkoli je to mogoče, povsod tam naj bi šolska poslopja imela na šolskih oknih cvetice-lončnice. Naš slovenski narod jih ljubi. Priče za to so kmečke hiše, zidane in lesene, ki imajo polna okna nageljnov, rožmarina, begonij, fuksij itd. Marsikje je lesena vaška kočica lahko zgled ljudski šoli v vasi, trgu ali celo mestu. Pa ponekod že vidimo tudi šole s cveticami na oknih, kar kaže, da se v učiteljstvu vedno bolj vzbuja estetski čut, ki vpliva vzgojno na šolsko mladino in ljudstvo, posebno pa na tujce, ki prihajajo k nam. V Ljubljani se odlikujeta v tem pogledu I. deška ljudska šola na Ledini in dekliška licejska gimnazija na Bleiweisovi cesti.

V šolskem posloplju si oglejte najprej pisarno šolskega upravitelja. Če boste našli tu red, ga boste našli tudi po drugih učnih sobah. Zgledi vlečejo. Prezreti vam ni tudi sobe za učila, posebno tedaj, če najdete učila po kotih učnih sob. Tu se prepričajte, ali uporablja učiteljstvo učila, ali so zgolj muzejska zbirka brez potrebnih katalogov, brez seznamov, kdo in kdaj si je učilo izposodil. Važno je tudi to, ali so učila že stara in še s starimi imeni, dasi je bilo poslovenjenje že zdavnaj uradno ukazano. Ako najdete veliko učil raztrganih, lahko sklepate na disciplino v šoli. Tam pa, kjer učitelji sami popravljajo in izdelujejo učila, zaslužijo boljši red, če delajo to iz ljubezni do pouka in niso posebej plačani od krajnega šolskega odbora. Veliko učil pa lahko izdelajo in popravijo učenci pri deških ročnih delih pod vodstvom učitelja.

Odprite tudi knjižnične omare, da se prepričate, v kakšnem stanju so knjige šolarske in učiteljske knjižnice. Knjižničarji naj vam pokažejo sezname izposojenih knjig tako učiteljske kakor šolarske knjižnice. Ne gre pa soditi knjižničarja po tem, če ima knjige lepo vezane in urejene po omarah, ampak po tem, koliko knjig so učenci prebrali. Nekdaj je imel nekje šolski upravitelj silno lepo urejeno knjižnico. Že več let stare knjige so bile kot nove. Na nadzornikovo vprašanje, kako je to, je odgovoril: »Če bi jih izposojeval, bi bilo kmalu po njih. Le otrok ne zraven!«

Kjer obstoja še stara navada, da je en sam učitelj knjižničar za vso šolo, jo je treba pač odpraviti. Knjižnica je vzgojno sredstvo, zato jo mora uporabljati razredni učitelj. Uvedite povsod razredne knjižnice. Tudi imajo po nekod še navado, da začnejo izposojati knjige šele meseca novembra, pa jih izposojajo tja do Velike noči. To kaže, da so še učitelji, ki ne vedo, čemu so knjige. Poučite jih, da morajo poznati duševno

stopnjo otrok, kateri naj odgovarja tudi vsebina knjig, ki jo morajo poznati. Posebno paznjo pa naj obračajo gg. nadzorniki sodobni mladinski literaturi. Že se dobijo brezvestneži, ki bi radi vrinili v šolske knjižnice brezversko, nemoralno in celo komunistično berivo. Pred leti je izšla lepo pisana mladinska knjižica, da so jo ocenjevali zelo dobro celo katoliški ljudje, in vendar je skozi in skozi — komunistična. Kjer so v šolah nastanjene tudi javne knjižnice, je vaša pravica in dolžnost, da si jih ogledate iz zgoraj navedenih razlogov.

Še veliko je stvari v šolski sobi, katere šolski nadzornik prezreti ne sme. Da mi pa ne bo kdo očital malenkosti, zato naj omenim le nekatere zadeve.

Po nekaterih šolah sem našel klopi po 3 do 4 m oddaljene od šolske table in pomaknjene nazaj v razredno globino. Zakaj je to dobro, ne razumem. Je-li tako dobljen prostor za promenado učitelju ali učencem ali obojim? Razumem pa, zakaj učenci, zlasti iz zadnjih vrst, iztezajo vratove, izstopajo in se pomikajo po učni sobi, da bi razločili, kaj je napisano na šolski tabli. Glejte, tovariši, da bo prostor za promenado za klopmi in ne pred klopmi, če je razred velik in učencev malo. Važno pa je, da pregledate, so li učenci velikosti klopem razporejeni. Tam, kjer po dva razreda uporabljata eno in isto sobo, naj jo uporabljata, kjer je to mogoče vzporedna razreda, ker sta enake velikosti, nikoli pa ne 1. in 5. oddelek, kar se dogaja tu in tam. Pozorno glejte, da niso kaki kratkovidneži in naglušneži kje v zadnjih klopeh, kar se tudi dogaja. Pa tudi to ni prav, da vedno eni in isti učenci sedijo v zadnjih klopeh, kamor nekateri učitelji radi odrinejo lenobe, načajivce itd. Ti spadajo v prve klopi, v neposredno bližino učitelja, da jih ne bo puščal v nemar, kar se prav rado dogaja, četudi je to velika pedagoška napaka.

Pa še tole bi končno za danes omenil, da pričenjajo nekateri učitelji posnemati razvado, ki se je razpasla v levičarsko usmerjenih državah, da razporejajo dečke in deklice skupaj v iste klopi, čemur se upira že od III. oddelka navzgor sama natura dečkov in deklic. Tej novotariji pa se še bolj upirajo starši, čijih naziranje moramo seveda uvaževati. (Dalje.)

Narodna kultura

Prof. Ema Deisinger

Psiha slovenskega naroda

(Nadaljevanje.)

Sto- in stotisočkrat se je morala vsebina izkušnje zgostiti v svinčeno-težak in nevihtonosen oblak, preden se je iz njega utrnila iskra pregovora.

Kjer koli dvignemo v slovenskih pregovorih in rekih lupino besede, najdemo kleno zrno. Shakespearji in Danteji bi ne mogli bolj pesniško in nazorno izklesati svojih misli, kakor jih je slovensko ljudstvo s svojo naravno pametjo. V slovenskih pregovorih in rekih je ohranjen še ves

pristni vonj prvotninske pesniškosti in modrosti obenem. Ta modrost je v resnici življenjsko verna in izkustveno izpričana, kajti izkušnja je slovenske pregovore rodila, jih potrdila in ohranila.

Slovensko ljudstvo je bilo pogosto prevarano in goljufano prav od takih, ki so z njegovo pomočjo prišli na oblast. Zato slovensko ljudstvo grebe vase, je oprezno in previdno ter svoje mnenje o človeku pove v pregovoru takole: Ako hočeš koga spoznati, daj mu oblast!

V težkih stoletjih, ko je bilo treba za vzdrževanje življenja junaškega napora življenjske volje, se je kakor plaz utrgala iz src ljudstva modrost, zakaj vse je bilo potrebno: trpljenje in bolečina, solza in radost, upanje in verovanje, razočaranje in kesanje, da je narodova modrost dozorela do tistega viška, kakor jo spoznamo iz narodnih pregovorov in rekov. Modrost je postala prijateljica narodovemu življenju, ravnilo njegovemu ravnanju, zakaj narod je potreboval preizkušenih svétov. Ljudska modrost je bila torej kaljena v ognju izkušnje, zato ima vsak njen svét zlato veljavo.

Slovenski pregovori in reki so sestavni del naše kulturne zgodovine, oni so živa modrost ljudstva, ki vé za vsakogar pameten svét. Ljudska modrost je redkobesedna, služi občestvu in življenju posameznika, rešuje njegove življenjske spore in biča osebne napake. Najbolj zoprni je zdravemu ljudskemu občutju človek z mehko hrbtenico, ki mu ljudstvo pravi »šleva«. Glavni znak kmečkega etosa je ponos, in ljudska modrost ima tanek posluš zanj. Ljudski pregovor opominja: Ne bodi vsakega metla!

Najhuje slovensko ljudstvo prezira petolizce, t. j. ljudi z lakajsko, hlapčevsko dušo. Nič na svetu ni bolj zoprnega kakor človek, ki se napram višjim prilizuje in laska, napram nižjim pa je surov in brezsrčen. Ljudska modrost bojuje trd boj tudi s takimi slabiči, katere roti: Ne bodi muza napram nižjim, nikdar liza proti višjim!

Vse bolj učiteljica je ljudska modrost napram posamezniku, ki ga vzpodbuja k ponosu, časti in samopomoči: Pomačaj si sam in pomagal ti bo Bog! Onemu, ki je v stiski, ljudska modrost svetuje: Boga kliči, a sam ne počivaj! Malodušnemu vzklika: Ako si ne pomoreš živ, nočeš si niti mrtev. Tistega, ki se zanaša na druge, modri: Kdor se na tujo pomoč zanaša, v situ vodo prenaša.

Tudi narodna zavest se javlja v slovenskih pregovorih. Iz svoje eksistenčne zavesti kliče narod samodopadljivcem, naj se odrečejo svoje narodne brezbriznosti in osebne samozaverovanosti ter se spojé v skupno narodno občestvo, kajti narod brez narodnosti je telo brez kosti.

Gorenjski kmet, ki se je izoblikoval v delu in trpljenju, nima smisla za kako lenarjenje, on je glasnik živahne dejavnosti in močne življenjske volje. Zato hudo pesti onega, ki si ne zna sam pomagati ter ga kaj rad ošvrkne: Pa pojdi za pastirja! Pa to je le milo rečeno, na jeziku ima gorenjski kmet še mnogo drugih, bolj slikovitih rečenic, a vse pa povedo isto: Če si sam ne znaš pomagati, jaz ti ne morem.

Slovenski pregovori so zares svojevrstna modrostna poezija, ki sili duhá k razglabljanju, roke pa k dejavnosti. Ena najvažnejših komponent individualnega življenja slovenskega človeka je pridnost, h kateri ga je vzgajala in priganjala ljudska modrost, pa tudi življenje samo. Veliko je slovenskih pregovorov in rekov o pridnosti, kajti to čednost slovensko kmečko ljudstvo najbolj čišla. Vse pove o pridnosti tale ljudski izrek: Pridnost ima zlata tla. Pridnost pa je gorenjskemu kmetu naravnost pamet. »Pameten gleda na sonce, bedaki gledajo na uro«. In še pravi pregovor: Pridnemu možu lakota le v hišo gleda, a v njo si ne upa. — Prave pameti nima, kdor lenari, kajti: Kdor dolgo leži, tega se slama drži.

Čeprav je Slovenec včasih neroden in neurejen, vendar mu je življenje vse več kakor lenarjenje, pričkanje in prerekanje, v njem so vkoreninjene čednosti, kakor: pridnost, čistoča, snažnost, vestnost. In kar je poglavitno in značilno za naše kmečko ljudstvo: ne teši se z lepoto svojih krajev, ampak gleda na življenje ostro, ga pojmuje v vsej njegovi trdoti, pestrosti in železni zakonitosti. Slovenskemu človeku tudi dom mnogo pomeni, kamor se zateka pred mrzloto sveta. Ob misli na dom mu postane breme lažje, raste mu veselje do življenja, pridnost in delavnost pa sta mu bodočnosti ključ. Prava notranja kriza nastopi za slovenskega človeka tedaj, kadar nima toliko, da bi si mogel ustvariti kdaj svoj lastni domek, kajti svoj dom slovenski človek zelo ljubi. To vrednotenje doma je lepo povedal v svojem pregovoru: Dober je domek, če ga tudi ni več kot za en bobek. Slovenec je premalo skitalca, da bi ga ne vleklo k domu. Misel na dom pospešuje njegov življenjski zagon, ob misli na dom se čuti borbeneža, močnega gospodovalca. Ponosen je zatorej kmet na svojo domačijo, ki mu daje toploto domačnosti in ga veže z grudo, na kateri se je rodil in na kateri želi umreti. To svojo ljubezen izraža v pregovoru: Boljša je domača gruda ko na tujem zlata ruda. Kakor je meščan ponosen na svojo hišo, tako je kmet na svojo domačijo, tako bajtar na svojo kočico, a najbolj ponosni pa so vzhodni Gorenjci, in sicer Kamničani na svoje »purgerske«* hiše, bolj kakor so bili nekdanj plemiči na svoje gradove. Zato niso preveč prijazni s tujci, odgovore ti malce robato in zviška, pogosto se ti zde zadirčni in ošabni, njihov pogled te ošine le izza zastrtih zaves oken, a tega jim ne smemo zameriti, kajti ta njihova svojevrstnost je vsota akcije in reakcije: na eni strani malomeščanska enoličnost in boj, za vsako ceno obdržati svoj dom, čeprav je življenjski tempo še tako oster, na drugi strani pa jim dom pomeni ugled in meščanski prestiž. Sladko je torej čustvo, da komu ni treba s trebuhom za kruhom, da je lahko doma v varnem gnezdu, kajti pregovor pravi: Svet je vseh ljudi dom. Kamničani, ki uživajo pravice Mestne korporacije, so na svoje

* Kamniške »purgerske« hiše imajo posebne predpise, ki jih jim je dala še Marija Terezija. Iz Kamn. Bistrice dobivajo brezplačno »purgerji« drva, uživajo pa še druge ugodnosti. Mestna korporacija skrbi, da se te dajatve pravilno in v redu vrše, do katerih ugodnosti ima le ona hiša, ki je označena za »purgersko«, t. j. da je stala že za časa Marije Terezije.

»purgerske« hiše pač tako ponosni, da lahko vsakomur v brk zabrusijo: Svoja hišica, svoja voljica!

O vrednosti lastnega doma značilno pravi ljudska modrost: Svoj dom je boljši od zlatega korca. Pozornejši pogled v ta pregovor nam pojasni več o miselnosti našega ljudstva, kakor pa obširne knjige in razprave. V domu in zemlji si slovenski človek išče svoj svojski obraz. Ljudstvo, ki je prišlo vzrokom do dna, se opira na izkušnje svojih starejših generacij in govori tudi bodočim pokolenjem s toplo ljubeznijo o vrednosti lastnega doma. V ognju izkušnje je kaljen pregovor: Kdor služi — je do grla v luži. Ljudstvo je dobro pogodilo, kakšne razpoke ustvarja v človeku odnos: gospodar — hlapec. Mladina, ki ji je zlasti danes usojeno, da mora upogibati tilnik, služeč drugim za skorjico kruha, se okuži in izgublja značaj.

Življenjska obzorja ljudstva se širijo sama po sebi, ker jih oplojajo izkušnje. Vroče srce ima narod, veliko ljubezni premore, zato daje iz te svoje bogate zakladnice izkustev vsem, ki jim je do zrna resnice. Narod ne pozna nobenih kompromisov med dobrim in zlim, on natančno loči: To je dobro, to je zlo. Oboje v eno mu je nezdružljivo. Z napetimi čuti se je oklenil življenjske istinitosti in stvarnosti, da je očuval svoj jezik in ohranil čut za pravilno razdelitev stvari in udaril svoj sodni pečat na nasprotujoče si skrajnosti, kjer ni nikake srede: med pravico in krivico, med Bogom in hudičem, med dobrim in zlim. Tudi ogenj in slama ne spadata skupaj.

Na sleherni misli slovenskih pregovorov počiva modrost. Slovenskih pregovorov je — kot rečeno — cel zbornik, ki šteje 246 strani; urejeni so po abecedi. Zaradi velikega števila ni mogoče vseh analizirati in jim izluščiti kleno jedro, a reči pa moremo: Izkušnje, pridobljene v delavnici časa in življenja, so se v slovenskem ljudstvu spremenile v instinkt. Nič ne utrga ljudstvo poprej iz vrta svojega izkušnjskega sveta, česar ni dozorelo v sad. V kratkem, lakoničnem stavku je izpovedal narod vsako svojo izkušnjo. Njegova modrost je kmečko preprosta in vsakomur dostopna, ničesar ne poda z orokavičeno roko in v čipkastih rokavcih, ampak trdo, preprosto, krepko. Počasi in preudarno govori kmet iz šole življenja, kakor bi pestoval besede. Gorenjskega kmeta pa zlasti odlikuje še hudomušna šegavost, združena z ostrim čutom za stvarnost.

Poseben duh veje iz slovenskih pregovorov in rekov, tisti duh, ki sili človeka k odpornosti, značajnosti, poštenosti, ponosu in srčnosti, skratka duh etične in moralne kvalitete. Kamor slovenski pregovor zadene, ne zgreši za en las.

Pregovori in reki, ki se prilagajajo zemlji, ki daje tla narodu, so torej polni plemenitih vrlin slovenske duše: poštenosti, pravičnosti, marljivosti, časti, značajnosti, svobodoljubnosti itd. Izkušnje in žrtve so navdihovale ljudske preroke, kajti ljudstvo je potrebovalo v življenjskem boju obrambnih navodil, ne fraz in slepil. Zato je vsak pregovor taka obramba, torej

dragocen zaklad, ki se daruje mladim rodovom, da bi jim bile prihranjene življenjske žrtve ter da bi svobodneje in lažje živeli.

Slovensko ljudstvo je skromno, ne hlepi po bogastvu, le da domača streha na krpi zemlje more nuditi vsem članom toliko prostora in kruha, da lahko pošteno žive. Ne mika ga torej bogve kakšno bogastvo, a boji se pa siromaštva in tiste obubožanosti, ki kvari značaj, in ki ima še druge demoralizujoče posledice. Ljudska modrost uči: Kjer je bogastvo, je en hudič, kjer je uboštvo, pa sedem. Slovenski narod, ki je zmožen velikih etičnih sil, trpi najbolj vsled obubožanosti nekaterih ljudskih plasti, ki svojo življenjsko zavest krepijo v vinu. Za slovenskega človeka ni bolj poraznega kot to, da išče tolažbe v vinu. Tudi za obubožane ljudske plasti vé ljudski filozof lek: Bog, ki siti in napaja, ne zapusti nikogar, kdor se sam ne zapusti. Le ne udati se v siromaštvo, kajti v tem tkivu se nahajajo strupene kali, v nesreči je treba nositi glavo pokonci, boriti se in zaupati v Boga, ne pa se zapustiti in se udajati pijači.

Takih vzpodbudnih pregovorov z isto mislijo in naukom kroži med našim ljudstvom mnogo, le da niso še vsi zapisani. Takih pregovorov z veliko etično vsebino je duša prav tako potrebna kot lačno telo kruha. Kakor povsod pričujoč vid, ki je zmožen zaznavati najrahljšo in najneznatnejšo senco, je duh naroda, ki bodri, opominja, svari, uči, svetuje in vodi. To je skriti duh slovenstva v narodnih pregovorih in rekih, porojen iz etičnih osnov značaja slovenskega naroda. Ti narodni pregovori so dajali posamezni človekovi osebi smisel ter ustvarjali duhovne temelje narodove svobode.

Kakor je slovenska narodna pesem ritem in šum slovenske zemlje in slovenskega človeka, tako so ti narodni pregovori in reki veliki modrostni teks slovenstva. V njih čutimo dih vekov, ki so veli nad to lepo, gorato in hribovito slovensko zemljo, z dolinami opasano in s soncem ožarjeno. Narod, ki mu zemlja, v katero se je zakoreninil, nalaga trdo in uspešno delo, je zapisal vanjo svojo duhovno podobo. V svojih pregovorih, rekih in prilikah govori narod vsem in vsakemu posebej, sleherni razume misel, ki se v njih skriva in mu kaže pota, po katerih naj sleherni hodi. Ljudstvu niso važne abstraktne misli, temveč gesla trajne vrednosti.

(Dalje.)

Prof. Ema Deisinger

Velik narodni in gospodarski pomen lipe

Zasajajmo tudi naše ulične drevorede z lipami!

Jeseni (l. 1939) so v kakih 20ih ulicah v nekem mestu podrli stara drevoredna drevesa in nasadili nova okrasna drevesa, ki bodo letošnjo pomlad šele privkrat ozelenela. So to razna tuja okrasna drevesa, kakor kanadski topol, piramidalni topol, okrogli akac itd.

V dobi, ko bi nujno morali biti vsi drugi javni činitelji, **ne le šola**, tako zlasti tudi oni, ki skrbe za vnanje lepoto naše ulice, **oznanjevalci sloven-**

stva ter kot taki pospeševati in uveljavljati njegove kulturne vrednote in narodne pomenljivosti, se še vedno dogaja, da domače narodne pomenljivosti puščamo v nemar in se obešamo na tuje. Le tako se je moglo zgoditi, da so dobile naše ulice namesto domačega narodnega drevesa tuje okrasno drevo. Zares žal, da ne krasi naših ulic slovensko narodno drevo — lipa! Lipa bi dala našim ulicam izrazito slovenski obraz, in vsak, kdor bi se sprehajal po naših uličnih drevoredih, bi takoj vedel, da je v resnično slovenskih krajih.

Zares, mnogo je treba še delati med slovenskim narodom in pri mladini, da se bodo vsi sloji naroda zavedali svoje narodne vrednosti ter s presnavljajočo ljubeznijo do lastnih narodno-kulturnih vrednot in pomenljivosti ubijali v sebi duhá skepse, tako da ne bodo niti v podzavesti več posnemali, kar je tujega, če imajo domá boljše nadomestilo za tuje dobrine.

Da se povrnem k tujim okrasnim drevesom, ki maličijo vnanje lice slovenskih ulic, moram še reči, da tudi v narodnem in gospodarskem pogledu veliko grešimo, ako dajemo tujim okrasnim drevorednim drevesom prednost pred našo lipo.

Mnogo poezije se suče okrog lipe, v pesmih jo opevamo kot slovensko narodno drevo, v dejanskem življenju pa ima vsako tuje drevo, ki raste po stepah in pustah, prednost pred našo lipo. Ako hočemo imeti kaj ugleda pri tujcih, se moralo v prvi vrsti držati svojega in dajajmo tudi na zunaj našim ulicam in krajem slovensko oboležje, slovenski okras! Pri vprašanju drevoredne okrasitve naših ulic nam mora zatorej v prvi vrsti biti mar, da povečujemo slovenski prostor z domačim narodnim drevesom — lipo, kajti lipa zasluži tudi v etnografskem oziru našo posebno pažnjo.

Zavita v zarjo slovanstva diha veličino, lepoto, krepki posameznikovo življenje ter življenje naroda s pomnežem zgodovine slovenskih rodov tja v ve-kove, uči nas spoznavati smeh in bol minulih pokolenj, njihovih šeg in zborovanj pod njeno krošnjo, z vonljivimi cvetovi in ličjem pa je prijateljica našemu življenju in zdravju. Lipov čaj je namreč vsakovrstno zdravilo zoper prehlad, kašelj i. p., o njenem cvetju pa pravi pesem:

Oj beli cvet, prežlahtni cvet!
Devištva venec je deklet.
Nedolžnejših in lepših rož
na zemlji celi ne doboš!

Še dandanes nosijo neveste k poroki na glavi venec iz voščenenih rož, ki predstavljajo lipovo popje in cvetje.

Zato bodi proslavljeno, ti edinstveno slovensko narodno drevo, kajti v senci lipe so snivali slovanski rodovi, v njeni krošnji so se pozibavali ptički, pojoč lepšo pesem bodočim slovenskim pokolenjem, po njenem cvetju so brenčale čebelice, v njenem ličju pa so skriti čudoviti zdravilni lekovi!

Pravo pojmovanje slovenstva zahteva torej, da temu drevesu dajemo prednost pred drugimi tujimi okrasnimi drevesi. V slehernem listu lipe kot take je utrip minulih stoletij, kajti lipa je že v davninah gledala na vrvež slovanskih rodov in jim v svoji krošnji pela ritem lepše bodočnosti. Z izkušnjami in tradicijo stoletij obteženo slovensko drevo, v katero je vtakano milijon sanj slovenskih pokolenj, ne zavrzimo, ampak ga včlenimo v našo narodno kulturno imovino kot sestavni del. Krasimo z njim naše ulične sprehodne poti po mestih, zasa-jajmo ga vsepovsod, kjer je krpica zemlje prosta!

Ta moj predlog, da bi v bodoče zasajali naša tla le z lipami, ne pa s tujimi okrasnimi drevesi, ni le rodoljubni izliv in sentimentalno povelečevanje najljubšega mi domačega slovenskega drevesa, ta moj predlog ni le rodoljubno kadilo, ampak podpiram ta predlog tudi s čisto praktičnimi gospodarskimi razlogi, ki so velikega pomena za slovenski narod.

V lipovih semenih tiči veliko bogastvo. To bogastvo je olje, ki lahko tekmuje celo z olivnim oljem. Naše lipe cveto vsako leto zelo bogato in imajo vedno silno mnogo semen. Ta lipova semena vsebujejo veliko množino olja (do 58%) ter prekašajo v množini olja v semenih celo oreh, sončno rožo in olivno palmo. Lipovo olje je po kakovosti mnogo boljše od olivnega ter od laškega, ima svetlo čisto barvo, fin okus, brez kake vonjave ali grenke primesi, ne postane nikoli žaltavo, dasi ga lahko pustimo poljubno dolgo časa v odprtih posodah na zraku. Nikdar ne spremeni svojega okusa in svoje sestave na zraku, ker spada med ona olja, ki nimajo s kisikom nobene sorodnosti. Pozimi v najhujšem mrazu ne zmrzne.

S pridobivanjem namiznega olja iz lipovih semen bi si naš narod v gospodarskem oziru zelo opomogel, zacvetela bi domača industrija za proizvodnjo namiznega olja iz lipovih semen, prihranili bi pa tudi visoke izdatke za uvoženo olivno in laško (belo) olje.

Kako krasno bi bilo, ko bi po naših logih, soseskah, poljskih potih, po drevoredih in javnih vrtovih zopet dehtele naše lipe, ki bi razpenjale svoje veje kakor preproge vonljivih cvetov nad našimi glavami!

Čas je, da učimo ljudstvo in mladino spoznavati bogastvo in vrednost naše lipe. Javni činitelji, vi pa dajte slovenskim ulicam zopet slovenski obraz, zasaďte ulične drevorede z lipami namesto s tujimi okrasnimi drevesi! Učitelji in izobraženstvo podeželja, vi pa podučujte ljudstvo in mladino, da bodo ob kmečkih hišah zopet stale lipe, kajti bolezen posnemanja vsega tujega se je namreč oklenila tudi že kmečkih domov. V tej ljubezni, namreč v posnemanju vsega tujega, leži smrt vse domače kulture.

Rafael Zazula

Nekaj snovi za pouk v višji ljudski šoli

I. Snet na ovsu in ječmenu

(Dalje.)

Snet se razširja s trosi. To so sila majhni organi, ki služijo glivam za razmnoževanje. Trosi so enostanični ali večstanični, imajo različne oblike in barvo ali so brezbarvni ter sestojijo iz membrane, protoplazme in jedra. Ko pridejo v dovoljno vlago in prikladno toplino, vzklijejo in poženejo podgobje.

Trose raznašajo vetrovi, vode, človek in žival. Zato jih je povsod dovolj, največ seveda na njivah. Držijo se tudi na ovsenem in ječmenovem zrnju. Ako pride semensko zrno v vlažno in toplo zemljo, se razmehča in začne kaliti. Isto se zgodi s trosom, ki morda lepi na semenu.

Tros vzkali in se zaje v mlado kal ovsu, oziroma ječmenu in z njo vred raste. V rastlini se razvija snetno podgobje in se hrani s sokovi rastline. Ko oves zori, prodre podgobje sneti v semenska zrna in tam razvije svoje plodišče. Žitna zrna so polna rjavega prahu, polna trosov. Zato pravimo tej bolezni tudi prašna snet. Kadar mlatimo bolno žito, vidimo mnogo tega prahu. Treba ga je skrbno odstraniti in sežgati, nikakor pa ne metati na gnoj ali na dvorišče, ker se potem zopet raznese na njive.

II. Snet na pšenici

Podoben je razvoj sneti na pšenici, le da je nekoliko bolj zapleten. Okuženje se izvrši, kadar pšenica cvete. Ko se odpirajo nežni pšenični klaski, padajo vanje trosi, ki jih prinašajo vetrovi. Ob mokrem vremenu požene tros v plodnici steljko, ki se razraste v mladem zrnju. Zrno je na videz povsem zdravo, v sebi pa nosi bolezensko kal. Ako tako seme posejemo, tedaj v kalečem zrnju skali tudi snetno podgobje, ki raste z rastlino vred, jo vso preplete, plodišče pa razvije v zorečih pšeničnih zrnih. Zrna so polna trosov, ti trosi smrdijo, zato boleznijo pravimo

smrdljiva snet. Za zatiranje sneti je važno kolobarjenje in sortiranje semena. (Polna zrna so lažja.) Kot razkuževalno sredstvo pa se uporablja formalinova para.

III. Snet na koruzi

Na koruzi se snet ne pojavi samo na določenem delu rastline, ampak se razvije lahko na vsakem nadzemnem delu, na stebelu, listih, metlici. Na napadenem mestu nastanejo nekake otekline različne debelosti. V teh bulah se razvijejo velike množine trosov, ki jih veter raznaša vsepovsod. Iz teh trosov poženejo zimski trosi, ki so zelo trdoživi in lahko vzdržijo zimske vremenske neprilike. Človek strmi pred obrambnimi sredstvi, s katerimi narava varuje in ohranja življenje tudi najmanjših in najbolj nežnih organizmov. Nepojmljivo veličastvo narave in njeno snovanje v najbolj skritih podrobnostih kliče človeka k spoznavanju Stvarnika.

Zimske trose nosijo pomladni vetrovi na vse strani, nekateri prilete na še nežno staniče mladih koruz in tam poženejo znova. Snetljivost je najbolj razširjena bolezen koruze. Pojavi se vsako leto, ne povzroča pa velike škode.

Zatiranje bolezni je skorajda nemogoče, vsekakor pa je potrebno odstranjevati in sežigati snetiva plodišča, kar lahko opravljajo otroci.

IV. Plesni

Najbolj znana je čopičasta plesen. Opazujemo jo na kruhu, mesu, črnilu, lesu, sadju, perilu, obutvi itd. Čopičasta plesen razpleta podgobje na površju hranitelja. Iznad podgobja se dvigajo posamezna debelca, ki se na vrhu čopičasto razceplajo in so polna trosov. Druge odganjke pošilja plesen v gostitelja. Ti odganjki izločajo sokove, ki povzročajo, da se gostitelj razkraja in trohni ter oddaja plesnobi hranivo. Močno je treba pri pouku poudariti dejstvo, da vse glive za razvoj in uspevanje nujno potrebujejo neko mero vlažnosti.

Po vlažnih stanovanjih se često pojavijo gobe v podih, na okenskih policah ali celo v pohištvu. Zaman je vsako odstranjevanje, saj je podgobje, glavni del rastline, dobro skrito v notranjosti lesa. Tam kjer uspevajo razne lesne gobe, morejo uspevati tudi razne bolezenske glivice. Vlažnost je velik sovražnik zdravja. Med vsemi glivami je glede vlage najbolj skromna plesnoba, ki ji zadoštuje 20% vlage v gostitelju.

S tem poukom otrokom pojasnimo, zakaj morajo biti stanovanja, shrambe za meso in živila ter shrambe za seno in živinsko krmo suhe in zračne, deklizam pa obrazložimo, zakaj je treba perilo, obutev in obleko hraniti v suhih prostorih, jih prezračevati in perilo po pranju čim prej in dobro posušiti in ako le mogoče tudi zlikati.

V kmetijstvu so posebno važne: trtna jajčasta plesen ali oidium, trtna plesen ali peronospora in krompirjeva plesen.

Trtna jajčasta plesen (*Oidium tuckeri*) se pojavi na listih in jagodah. Podgobje se razvije na površju, v liste in jagode pa rastejo vejice, ki iz rastline jemljejo hrano za plesen. Napadeni listi se sušijo in odpadajo, jagode pokajo in gnijejo. To plesen zatira vinogradnik z žveplanjem. Trtni jajčasti plesni je sorodna trtna plesen, peronospora viticola. Od prve se bistveno razlikuje v tem, da se njeno podgobje razrašča v notranjosti trtnih listov. Ko se podgobje dovolj razvije in okrepi, se pokažejo na spodnji strani listov iz listnih rež skupki trosonosnih vejic.

Veter in žuželke raznašajo trose od rastilne do rastline, na novo okuženih trtnih listih se pojavijo rjave in temnorjave lise. Bolni listi ne morejo uspevati, rast in razvoj sadu se ustavi.

Povsem enak je razvoj in učinek krompirjeve plesni. Ko zaradi bolezni odmrejo in segnijejo nadzemeljski deli rastline, se ustavi tudi rast podzemeljskih gomoljev. Pridelek je skromen in slab. Včasih bolezen napade tudi gomolje.

na njih se pokažejo rjave lise, nato pa gomolji zgñijejo v smrdečo brozgo. Včasih pa je gnitje suho.

Trtno in krompirjevo plesen zatiramo s škropljenjem z apneno bakreno brozgo. Pravimo ji tudi bordoška ali Millardojeva raztopina.

Za otroke v vinorodnih krajih je zanimiva pojasnitev raznih nazivov za raztopino apna in galice. Doma jo navadno imenujejo »špric«, v knjigah se zaradi sestavin imenuje apneno-bakrena brozga. Ker so jo najprej rabili vinogradniki v okolici Bordeauxa, ima tudi ime bordoška raztopina. V okolico mesta zahaja mnogo izletnikov. Da ne bi z obtrgavanjem poškodovali trsov, so vinogradniki predvsem trse ob poteh škropili z apneno-bakreno brozgo in kmalu opazili, da ostanejo ti trsi zdravi in lepo rodijo. Začeli so škropiti vse trse in razkužilo je dobilo ime bordoška raztopina. Na stvar je bil opozorjen vseučiliški profesor Millardot. Opisal je raztopino in objavil njeno koristnost pri zatiranju rastlinskih bolezni. Uporaba raztopine se je razširila po svetu in dobila še eno ime, Millardojeva raztopina. (Dalje.)

Pavle Kveder

Telesna vzgoja, mladina in šola

Naloga in cilj telesne vzgoje

(Dalje.)

Dete prinese s seboj ob rojstvu več ali manj podedovanih lastnosti. Te so zelo različne, ta jih ima več, oni manj. So pa zelo važne za bodoče otrokovo življenje in njegov razvoj, ki mnogokrat zavisi od njih in pa od vplivov okolja, oz. sveta in njegovih produktov, ki bolj ali manj vplivajo na mlado, novosti in nepoznanosti željno bitje. Nam je poverjena težka naloga, da moramo to bitje — otroka — vzgajati in izobrazovati, to je, da damo tem prirojenim podedovanim lastnostim rodovitnih tal, prilik in možnosti, da se razvijejo in izkoristijo res pravilno in kar najbolje. Tu bodimo vrtnarji mladi rasti, vodniki in pomočniki mladini. Saj vemo, da je naloga vzgoje pomagati in omogočiti, da se čim bolj izkoristijo vse podedovane otrokove vrednosti oz. lastnosti. Pri vsem tem pa nas mora voditi misel, da moramo iz nemočnega nebogljenca razviti in izoblikovati močno osebnost, ki bo s pomočjo bistroumnosti, močne volje, telesne moči in zdravja izpolnila vse zahteve, ki jih stavlja življenje vsakemu poedincu. Vemo, da močno osebnost sestavljajo duševne in telesne pozitivnosti, zato se mora vzgoja ozirati predvsem na to dvojce.

Za dobro duševno rast so se doslej, kar je hvale vredno, borile vse dobe. In prav je tako!

Žalostno in resnično pa je, da se pri nas do nedavna telesni strani vzgoje ni posvečalo veliko pažnje. Ponekod malo, zelo malo, največkrat pa nič. Kakor znanje in vsakdanji kruh, tako potrebno je danes, predvsem danes, naši mladini gibanje v vodi, na soncu in v svežem zraku. Saj je današnji zmodernizirani svet v svojem hitrem osvajanju in specializiranju napravil iz človeka stroj, ki je zaradi svojega dela postal telesno slaboten in pa največkrat le enostransko razvit.

Jasno nam potrjujejo te trditve primeri iz vsakdanjega življenja, to so ljudje, ki jih srečujemo vsak dan. Poglejmo uradnika, ki sedi dolgo vrsto let ključen nad svojo pisalno mizo, navadno še v slabo zračenih prostorih. Bled, nervozen, ključen je in njegovo telo ne more skriti, da je zelo potreben gibanja in svežega zraka. Poglejmo razliko med njim in kmečkim fantom, ki si je z delom, rekli bi, zjeklenil mišice, da so vsi njegovi gibi nekako trdi, neokretni. Tudi on ni razvit tako kot bi bilo želeti, ker po trdem delu ni posvetil svojemu telesu veliko pažnje, da bi svoje telo sprostil z lahkimi vajami.

Odveč bi bilo naštevati tudi obilico napak, ki so največkrat posledica poklicev, ki jih opravljamo iz dneva v dan, iz leta v leto, da, vse življenje.

Kovačeva roka, s katero vihti težko železno kladivo, je mnogo močnejša od druge, ki pri delu le drži predmete in tako rekoč miruje. Da je delavec, ki vihti po ves dan kramp na cesti, nesorazmerno razvit, je jasno, saj ima navadno njegov gornji telesni del zavidne obsede, noge pa so največkrat zelo slabotne v primeri z gornjim delom.

Ne le poklici — tudi nepravilno gojene telesne vaje razvijajo le gotove telesne dele in povzročajo enostranost. Primerjajmo telovadca z nogometšem! Prvi je širok čez rame in močan v prsih in rokah, a navadno smešno slabotnih nog. Narobe pa je z nogometšem. »Same noge so ga,« pravijo ljudje na račun njegovih močno razvitih nog.

Našteti primeri nam jasno kažejo, da je treba našemu telesu tudi skrbne nege in pazljivosti pri rasti in razvoju.

Ali ne trdim torej povsem upravičeno, da se telesni strani pri vzgoji ni polagalo in se še ne polaga dovolj važnosti. Vsakomur, ki ima kjerkoli, zlasti pa v šoli, opravka z mladino, so poznane posledice nepravilnega sedenja v šolski klopi, posledice nepravilne nošnje knjiž oz. torbe in podobno... Otroci so, vsaj na deželi, takoj ko shodijo, sužnji dela. Kaj mar ni prevelik napor za otroka, ki komaj dobro shodi, da mu potisnejo v pestovanje mlajšega bratca ali sestrico, da se revež krivi in da omagajuje pod preveliko težo? Ne čudimo se torej, da je velik del naše slovenske mladine nedovoljno razvit, saj je bila zatrta njena rast v dobi, ko je bilo telo polno najlepših sil, ki pa so jih starejši z nepravilnostjo, nevede in nehote zatrli.

Po tej poti ne smemo več dalje! To gre vse v škodo naše nadebudne mladine in z njo vred v škodo in propast naše bodočnosti. Telesna vzgoja mora postati važen del splošne, obče vzgoje. Saj nam danes izsledki in dožnanja biologije, fiziologije, psihologije in drugih ved kličejo in zahtevajo resnično harmonično vzgojo človekovo, ki ne favorizira duševne vzgoje pred istotako važno telesno vzgojo. Naš cilj bodi: vzgojiti res človeka!

Če govorimo o »telesni« vzgoji, ne smemo misliti, da je to neka posebna vrsta vzgoje, ki se loči od ostale vzgoje. Saj ne obstoji kaka čista duševna ali čista telesna vzgoja, kot bi beseda narekovala, ne, vzgoja je le ena in njen cilj je: Vzgojiti človekovo osebnost. Če pa torej govorimo oz. uporabljamo izraz »telesna« vzgoja, delamo to le zaradi tega, da poudarimo, da moramo pri obči vzgoji upoštevati tudi človekov telesni del.

Po vsem doslej iznešenem si torej oglejmo cilj telesne vzgoje! Kratko bi ga označili takole: Idealen cilj telesne vzgoje je: Telesno in duševno zdrav, harmonično razvit človek, poln volje, vedrosti, delovne sposobnosti in življenjske energije (sile, moči), z globoko razvitim občutkom za red, disciplino in skupnost ter pripravljen borec svoje domovine. Ljudje, ki imajo vse naštetu v svoji posesti, bodo koristni člani narodove skupnosti. Ne pozabimo: Le močno, čisto in zdravo telo mre biti navadno dobra in lepa posoda zdravemu duhu!

Makso Pirnik

Izvestje mladinske glasbe v šolskem letu 1938/39

Iz revij in časnikov:

(Konec.)

UPZ je obhajal 15 letnico. Ob tej priliki je imel turnejo po Bosni in Dalmaciji (Pavel Šivic). UPZ je mnogo pomagal k rasti naše mladinske pevske kulture s praktičnimi in teoretičnimi tečaji. — Založba Glasbene Matice v Ljubljani je izdala Lajovčevo glasbeno čitanko ob priliki njegove 60 letnice. (Cena 80 din.) — O mladinski glasbi so bili članki v: Sl. Učitelju XL. 2; Izvestju slov. mlad. skladb 1918—1938 (Makso Pirnik);

Sl. Učitelj XL. 4, 5, 6 — Metodika pevskega pouka (A. Clemente). — Pedag. zbornik XXXIV. Povojna muz. pedag. prizadevanja (dr. Cvetko); Pedag. zbornik XXXV. Vprašanje reforme muz. pouka v našem srednjem šolstvu (dr. Cvetko). — Popotnik LX. 7—8, Češko in slovaško muz. vzgojstvo v praksi (dr. Cvetko); Popotnik LX. 5—6, Mlad. glasb. kultura od 1918—1938 (Makso Pirnik). — Cerkveni glasbenik LXII. 7—8, 9—10, 11—12, Pomen glasbe za narod (dr. Cvetko). — Muzički glasnik (Beograd) IX. 9—10, Savremena slovenačka muzika (dr. Cvetko); Muzički glasnik IX. 3—4, Problem popularizacije muzičkog vaspitanja (dr. Cvetko). — Ljubljanski Zvon LVIII. 11—12, Sodobna češka in slovaška glasba (dr. Cvetko); Ljubljanski Zvon LIX. 9—10, 11—12, Sodobna ruska glasb. tvornost (dr. Cvetko). — Jutro 22. IV. 1939, Naši mlad. zbori (Slavko Osterc). — Kočevski Zbornik: Slovenske prvine v kočevski ljudski pesmi (France Marolt). — Muzikalno vaspitanje (Sofija) V. 7—8 (slovenska številka); Splošno o Slovincih (A. Šuligoj), Sloven. narod. pesem (Z. Prelovac), Sloven. cerkv. glasba (M. Tomc); ta številka ima dve sliki, in sicer Ljubljane in Bohinjskega jezera. Kot glasbena priloga sta v bolg. prevodu (Boris Tričkov) Nmač čez izaro (Adamič) in Jezusu pušelček (Grbec). Odlično glasb. pedag. revijo ureja glasb. pedagog Boris Tričkov (Sofija). — 8. VI. 1939 je bil prenos koncerta mladinskega zbora (bolg.) v Sofiji, Izvajali so tudi dve slovenski narodni pesmi v bolgarskem prevodu (Boris Tričkov). Dirigiral je Bončo Bočev. Peli so našo večno lepo Nmač čez izaro (Adamič) in Jezusu pušelček (Grbec). Prenos je bil prav dober in smo ga s pridom poslušali. Zbor je obe pesmi izvajal odlično in bodimo zato Bolgarom hvaležni. — 18. XII. 1939 je dr. Dragotin Cvetko predaval v Sofiji o slovenski glasbeni kulturi.

Nove skladbe v letu 1939:

Makso Pirnik: Mladinske pesmi, edicija DPMZ, 3. zv.; cena 20 din. Razprodano. Narodne pesmi (5) v prekomponirani obliki, zelo melodiozne in polifone. Zbirka je dostopna vsem našim mlad. zborom. — Gojmir Krek: Samospevi, sešitek 6., opus 36.; Pesmi o deci in za deco. (Po gostiji, Molitev naše Danice, Neznalice-lenivice, Zbogom lastavice.) Pevovodje jo bodo s pridom uporabljali, ker jo bo mladina rada pela. — Janko Grudnik: Pesmaričica za mladino. Založba Josip Ahlik, Maribor. Cena 15 din. 38 slov. narodnih, ponarodelih in v umetnem (preprostem) slogu napisanih pesmi, ki so dvoglasne in brez spremljave. Zborom bo dobrodošla. — Breda Šček: Jugoslavija; 8 pesmi za dvo- in troglasne mlad. zборе. Samozaložba Loče pri Poljčanah. Cena 22 din. Breda Šček: Oj ta vojaški boben. Zbirka narodnih pesmi v troglasju. Samozaložba. Cena 20 din. Obe zbirki toplo priporočam našim mlad. zborom, ker sta enostavni in napisani v pravem otroškem načinu (slogu). — Matija Tomc: 10 narodnih pesmi. Samozaložba Št. Vid nad Ljubljano. Cena 22 din. Zbirka je dobrodošla vsem našim mlad. zborom in se sama zaradi svoje dožnanosti hvali. — Mladinske cerkvene pesmi. Založba Frančiškanski samostan, Ljubljana. Cena 10 din. Mlad. cerkv. zborom je zelo dobrodošla, ker je enostavna, pevna in praktična zbirka. — Peter Lipar: Šest zborov. Samozaložba Kranj. Cena 10 din. V tej zbirki sta dva troglasna mlad. zbora a capella. Zaradi prisrčnosti in otroškosti jo priporočam vsem našim mlad. zborom. — Peter Lipar: Bagatele. Samozaložba Kranj. Cena 10 din. 12 klav. skladb za mladino. Priporočam jo vsem, ki se učijo klavirja. — Slavko Osterc: Aforizmi. Založil Collegium Musicum (Beograd). Cena 15 din. Skladbice za mladino, ki jih bo mladina z veseljem igrala. — Slavko Osterc: Štiri miniaturre. Založba Glasb. Matice Ljubljana. Cena 15 din. Skladbice so odlični prispevek k naši mlad. klav. literaturi. — Lucijan Marija Škerjanc: Klavirska suita v 10 slikah za mladino. Založba mlad. lista Zvonček, Ljubljana. Cena 30 din. Vem, da te skladbe mladina že pridno igra in da bodo na programu na naših mlad. prireditvah. — Mlad. glasb. priloge so prinašali tile listi: Lučka V. nov., Franc Blažič: Mašna za mladino (dvoglasje s spremljavo). Cerkveni glasbenik LXII. 1—2, Stanko Premrl: Pesem prvoobhajancev, dvoglasje s spremljavo; Cerkveni glasbenik LXII. 3—4, Gustav Rakuša: Velikonočna za troglasni mlad. zbor. — Josip Kenda: Mašna pesem za mladino (Gregor Mali). Maša v 7 delih. Zbirka je dobrodošla našim zborom, le višina bo motila. Samozaložba. Brdo pri Lukovici. Cena 10 din.

Jubileji:

80 letnico sta praznovala: Gabriel Majcen (1858), glasbeni šolnik in operni skladatelj Risto Savin (1859), ki v zadnjem času sodeluje v mlad. glasb. publikacijah (DPMZ II.). — 75 letnica je dohitela Antona Kosija (1864), mlad. skladatelj. — 60 letniki so bili: Anton Lajovic (1878), Pavel Kozina, glasb. pedagog; dr. Fr. Kimovec, cerkv. mlad. skladatelj; Vinko Vodopivec, mlad. skladatelj; 50 letnico je praznoval glasb. pedagog Srečko Kumar; 40 letnico Matija Tomc (1899), odlični mlad. skladatelj. — 90 letnico je doživela (1848) Leopolda Belarja: Oče večni visokosti, mašna za mladino. Vprav to pesem vsi otroci poznajo in znajo in jo z veseljem pojo v cerkvi. Belar jo je skomponiral, ko je šel na Slivnico nad Cerknico in občudoval Cerkniško jezero.

Pokojni glasbeni tvorci:

Tone Brcko, glasb. učitelj na mešč. šoli v Slov. Konjicah (1912—21. II. 1939). — Zorko Prelovec, mlad. skladatelj (11. II. 1887—25. II. 1939). — Janko Grudnik (Ivan Sprachman), mlad. skladatelj in glasb. pedagog (1873—26. X. 1939).

Pripis:

Zbral sem te suhe podatke (številke in imena v oklepajih) zato, da bodo naši znanjci iz njih razbrali:

1. idealizem našega kulturnega delavca v dobi, ko mu manjkajo sleherne moralne in materielne opore in ko so se kulturne dobrine morale umakniti materielnim;
2. idealizem naše mladine, ki vrši oni kulturni postulat, ki je danes pri odraslih (zborih) v krizi;
3. v premislek in opozorilo naši javnosti in oblasti, da se za to najnovejšo kulturno tvornost bolj zanima in jo podpira;
4. v dokaz vsemu svetu, da je naš kulturni niveau vreden enakopravnosti in enakovalečnosti ostalim narodnim kulturam;
5. da naša mladinska pevska kultura s ponosom prednjači v evropski glasbeni kulturi.

Razglednik

Solstvo v sedanjem Egiptu. Po zadnjem 50 letnem trdem boju zoper nepismenost v Egiptu se je posrečilo vpeljati l. 1924 splošno šolsko obveznost. Ovire so se sprva zdele nepremostljive. Šole, ki so posredovale izobrazbo, so bile namenjene le uradnikom, a čas napredka je terjal, da se je po svetovni vojni vedno več Egipčanov napotilo v Evropo po izobrazbo. Ko so se potem le-ti vrnili domov, so začeli doma s prosvetno akcijo med ljudstvom.

Cez pet let nato, t. j. leta 1929, so vpejali splošno šolsko obveznost tudi v drugih egipčanskih krajih ter je ta splošna šolska obveznost zajemala mladino obojega spola od 6. do 12. leta.

Za nadaljnjo višjo izobrazbo se brigajo Secondary Schools — po naše srednja šola — ki traja štiri leta in pripravlja za študij na univerzi. Vendar pa mora absolvent te šole pred vpisom na univerzo pohajati še enoletni pripravljalni strokovni tečaj, kjer se uvaja v svojo poklicno stroko, ki jo misli študirati na univerzi.

Svetna univerza v Kairu je bila šele leta 1925 otvorjena in šteje sledeče fakultete: za literarno vedo, fakulteta za naravoslovje, tehnika, juridična fakulteta, medicinska, agronomska ter fakulteta za komercialne vede. Literarni fakulteti so podrejeni tudi instituti za arheologijo, pedagogiko in časnikarstvo (žurnalistiko). Medicinska fakulteta pa ima še posebne oddelke za zobozdravništvo in veterino.

Ker je univerza v Kairu prenapoljena (običajna letna frekventacija znaša 9000 akademikov in akademičark), so otvorili l. 1938 tudi univerzo v Aleksandriji z dvema fakultetama: z medicinsko in literarno. Kot predizobrazba za vpis na univerzi v Aleksandriji se zahteva štiriletna Secondary Schools, toda brez enoletnega pripravljalnega tečaja.

Poleg Secondary Schools, ki pripravljajo mladino za univerzitetni študij, je v Egiptu še precejšnje število sličnih šol za tuje koloniste. Angleži si vzdržujejo po evropskem zgledu Viktorija College, Francozi pa imajo liceje.

Za šolanje mohamedanskih svečnikov je v Egiptu slavnoznana verska univerza Al-Azhar. Na tej univerzi se predava mohamedansko pravo, mohamedanska teologija in filozofijo. Univerza ima še posebno fakulteto za versko propagando. Na tej fakulteti smejo študirati tudi ženske osebe.

Mohamedanska teologija je težka in zahteva od slušateljev, da se nauče tudi razna narečja onih ljudstev, kjer žive Mohamedanci. Tudi kitajščino mora kandidat obvladati. Po končanih študijah in izpitih prejme kandidat diplomu z naslovom kadija, t. j. verskega sodnika na mohamedanskih sodiščih. Tudi doktorske naslove podeljuje ta verska univerza.

V zvezi z Al-Azharjem moramo omeniti tudi Dar-el-Ullum (Hišo znanosti), slično naši akademiji, kjer se mladi mohamedanski svečeniki-kadije lahko še nadalje izobrazijo in specializirajo v študiju arabščine. Rektor Dar-el-Ulluma je musliman Bey-el-Kassim, ki je svetovnoznan egiptolog.

Napredek šolstva v Egiptu je zlasti v zadnjih letih razveseljiv. Analfabetizem, ki je še nedavno znašal 90%, je padel do lanskega leta na 70%. Večinoma so nepismene ženske, a mnoge od njih so si stekle že univerzitetno naobrazbo, zlasti mlajša ženska generacija pridno pohaja Primary Schools in se pripravlja za univerzo. Na univerzi v Kairu pa je od vpisane omladine že 33% slušateljic. — Tako poroča znani pedagog Hosna el Orab. E. D.

Novo učiteljsko šolo so ustanovili v Rimu. Namenjena je zgolj redovnicam in iz-

ročena varstvu Device Marije vnebovzete. Ministrstvo prosvete je s posebnim dekretom dalo odobrenje za ustanovitev tega učiteljskega in dovolilo iste pravice, kakor jih imajo državne učiteljske šole. Na novem zavodu bodo mogle redovnice doseči tudi doktorat iz slovstva in vzgojstva.

Potreba verske izobrazbe. V Združenih državah Sev. Amerike je že dalj časa v razgovorih in razpravah vprašanje verske izobrazbe, ki jo mladina tako pogreša. Člani ameriškega parlamenta so dobili v roke predlog, ki ima namen uvesti med državljanke versko zavest, »kajti vera je bistven del državljankega življenja«. V belo hišo v Washingtonu so bili poklicani zastopniki katoliške duhovščine in tudi drugih veroizpovedi, med njimi mnogo pedagoških oseb, da se izjavijo, kako ustreči ameriški mladini glede verskvene izobrazbe, kljub temu, da sta Cerkev in država v Združenih državah ločeni. — Povsod v Ameriki se je dosegel ogromen napredek v tehniki in znanstvenih izsledkih; velika nevednost pa obtežuje vse stanove v vprašanih vrstah in npravnosti. Odgovorni so za ta usodni nedostatek predvsem starši, ki se — sami zaverovani v tostranstvo in zakopani v materializem — premalo brigajo za duhovno stanje in za versko-nravni napredek svojih otrok. Tako je ta važna zadeva vendar tudi v Ameriki prišla do resne razprave v časopisih, v javnosti in v kongresu.

Pri nas smo slišali odločno besedo glede zboljšanja našega šolstva v b a n s k e m

s v e t u. Tam se je sicer priznavalo, da se skuša z raznimi reformami v šolstvu doseči kar največ zunanega znanja, in da se sedanja mladina uvaja v poznavanje skoraj vseh panog novodobne vednosti; slišale so se pa od vseh strani tožbe, da šolski otroci zaostajajo v duševni kulturi, da je veronauk degradiran na stopnjo šolskega učnega predmeta, ko bi moral prežemati in prekvašati ves ostali pouk, ko bi moral biti temelj vsemu učenju in vsej vzgoji.

Dobro je zapisal dnevnik »Slovenec«, ko je v razmotrivanju o tem vevležnem vprašanju postavil tole zahtevo:

»Slo je treba predvsem preosnovati tako, da jo postavimo na edini trdni temelj krščanske vere, krepke npravnosti in duševne kulture. Pouk mora biti v celoti naslonjen na ta temelj, ker more le v prešinjnosti z versko in npravnstveno idejo roditi resnične in koristne sadove za življenje. Šola ne more in ne sme biti indiferentna in nevtralna nasproti najvišjim vzorom, zato tudi ne sme biti odtegnjena vplivu največje vzgojevalke — Cerkev.«

Sodbo o koedukaciji je izrekla zveza nacionalnega učiteljstva v Mehiki, ko je vložila poziv pri vladi, naj se skupna vzgoja dijakov in dijakinj na srednjih šolah odpravi. Svojo zahtevo so podprli z npravnstvenimi in pedagoškimi razlogi: Koedukacija je napravila žalostno npravnstveno zmedo med mladino; v vzgojnem oziru koedukacija ne ustreza, ker ne upošteva posebnosti, ki so lastne vsakemu spolu.

Književne vesti

Uredništvu »Slovenskega učitelja«

Ze osem šolskih let poučujem I. razred. Najprej sem v I. razredu uporabljala Vidrovo, pozneje, ko iste ni bilo več dobiti, pa Majcenovo z vsemi slovničnimi napakami. Nujno sem si želela čitanke, ki bi veselila otroke, pa bi tudi sicer bila primerna. Za Fleretovo čitanko se nikakor nisem mogla navdušiti, ker so tukajšnji rudarski otroci siromašni in si ne bi mogli preskrbeti stavnic, ki bi jim bile pač ob pomanjkanju čtiva v čitanki potrebne. — Ko pa je lani izšla čitanka »Preljubo veselje, o j kje si doma«, sem si jo takoj ogledala. Ze prvi vtis je bil zaradi res lepih slik in bogatega čtiva najboljši. Ko sem si enkrat zagotovila naročitev knjig, sem si jo med počitnicami res temeljito ogledala. Premislila sem način obravnave in si celo snov I. dela knjige razdelila v tedne, da bi ob polletju ne stala razočarana pri ugotovitvi, da nas je čas prehitel. Tako sem jeseni dobro pripravljena pričela s poukom v čitanju in tiskanju. Ze koj v začetku sem opazila, da so se učenci z veseljem poprijeli učenja prvih črk, katere so jim tako lepo pojasnje-

vale in ponazorovale slike, iz katerih je res dihal košček njihovega življenja. Ko smo pri čitanju prišli do strani 14, 15, 16, 17, sem pa s strahom ugotavljala, da jim prsti pri čitanju ostajajo le pri slikah med besedilom, dočim so si besedilo kar zmišljevali, odnosno so si ga koj zapomnili. Ko pa so na naslednjih straneh postajale slike bolj redke, so se brez truda kar sami začeli zanimati tudi za besedilo. In ker je bilo mnogo veselja, pa tudi ne dvojnega dela s čitanjem in pisanjem, so se nam črke kar silile k hitri obravnavi, in 6. decembra smo že čitali lepi pesmici o sv. Miklavžu. Pesmice o živalih pa sploh ni bilo treba obravnati, bile so tako zanimive, da so se jih otroci kar sami učili na izust. — Ostal mi je torej le strah, kako bo s čitanjem drugega dela v čitanki. Toda lepe, vabljive pesmice kakor »Nacek-pacek«, — »Ringa, raja«, — »Sneženi mož se poslavlja«, dalje povest »Palček in rogač« so jih tako privlačevale, da so me že prej povpraševali po neznanih črkah. In tako znajo danes sredi februarja vsi brez izjeme gladko zlogovno, največ ze tudi besedno gladko čitati kar koli. — In

kaj je s pisanjem? Kdaj smo prešli iz tiskanja v pisanje, skoraj ne vem. Vidim le, da pisave niso slabe. In še ena težava je po zaslugi te knjige odpadla. In ta je: Uporaba velike črke za piko in pri pisanju krstnih imen. Saj jih je knjiga že od druge strani (»Eva«) dalje na to opozarjala.

Knjiga je po mojem mnenju zelo dobra, kar najlepše izpričuje izjava učencev: »Mi imamo lepšo in lažjo knjigo, kakor na sosedni šoli v Velenju.« Želim le, da bi imeli slične knjige tudi v drugih razredih. Omejena knjiga naj bi se uvedla splošno v vse elementarne razrede. Treba bo pa tudi v nekaterih ljubljanskih knjigarnah povedati, da je knjiga »Preljubo veselje, ojkje si doma«, odobrena in priporočljiva. Med počitnicami sem namreč imela priliko slišati, da ta knjiga ni odobrena. Stranka bi bila to verjela, da ji nisem jaz pravočasno povedala resnice. Bog ve koliko strank so iz knjigarne na ta način odpravili. — Reven Pepca, učiteljica, Škale pri Velenju.

Važno za sadjarje. Pravo vrednost ima dandanes samo po kakovosti neoporečno, prvovrstno namizno sadje. Tako sadje pa ne zraste kar samo od sebe brez sodelovanja sadjarja. Treba je zato smotrno urejenega, intenzivnega obdelovanja. Najvažnejši del sodobne sadne kulture je pa varstvo sadnega drevja pred zajedavci. In to varstvo se na noben drug način ne da popolnoma zanesljivo izvesti kakor z obdelavo sadnega drevja z določenimi in v dolgoletni praksi preizkušenimi škropivi. Škropljenje sadnega drevja je brezpogojna zahteva sodobne sadne produkcije. Brez tega ni kvalitetnega sadja, ni sadne kupčije.

To delo pa ni tako preprosto, ker je uspeh zavisen od raznih okolnosti, kakor od škropiva, od dobe škropljenja, od vremena itd. Zato je neogibno potrebno, da vsak sadjar to velevažno kulturno delo na vse strani in do dobrega prouči, kajti le potem ga more opravljati s pravim umevanjem, s potrebno spretnostjo in z zanesljivostjo. Kje pa naj dobi sadjar vsa tozadevna navodila in pojasnila? V knjigi »Škropljenje sadnega drevja«, ki jo je spisal po 20 letnih lastnih skušnjah splošno znani, odlični strokovnjak, ravnatelj banov. vinarske in sadjarske šole v Mariboru g. Josip Priol in ki jo je pravkar izdal v 2. izdaji »Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani«.

Kako potrebna je ta knjiga in kako je sadjarjem z njo ustrezno, nam izpričuje dejstvo, da je bila 1. izdaja tiskana v 5000 izvodih in razprodana v pičlem letu. Druga izdaja tega poljudnega navodila za zboljšanje našega sadnega pridelka v množini in kakovosti je na podlagi najnovejših lastnih izkušenj ter domačega in tujega slovstva temeljito predelana, izpopolnjena in povečana. S pridom bo služila ne samo začetniku v škropljenju, ampak tudi že bolj izkušene-

mu sadjarju, čeprav ima morebiti že prvo izdajo.

Knjiga obsega 20 poglavij, v katerih se izčrpno obravnava sledeča tvarina: pomen škropljenja sadnega drevja, kako se pripravi sadovnjak za škropljenje, zimsko škropljenje posameznih sadnih plemen, kako pripravimo škropiva (bakrena, žveplena in druga škropiva), katera škropiva smemo mešati, previdnost pri arzenikovih škropivih, drevesne škropilnice, ali se škropljenje izplača, koliko stane 100 litrov škropiva, škropilni koledar.

Noben sadjar, ki mu je na tem, da bi pridelal obilo prvovrstnega namiznega sadja, ne bo brez te knjige. Dobi se pri Sadjarskem in vrtnarskem društvu v Ljubljani in po vseh knjigarnah. Za društvene člane stane 12 din, za nečlane in po knjigarnah pa 15 din izvod.

Juliusz Słowacki, Oče okuženih. Pesnitev. Prevedel dr. Tine Debeljak. V Ljubljani 1939. Knjižica, ki je ponatis iz Doma in sveta, obsega najprej uvod pesnikov v pesnitev, nato pesnitev v Debeljakovem prevodu, končno pa še Debeljakovo študijo o Słowackem. Pesnitev je po tragiki glavne osebe prav blizu današnji usodi Poljakov. Poleg tega pa smo dobili prevod prav ob stoletnici pesnitve, ki je izšla l. 1839. Słowackemu je pesnitev lep spomin na čas, ki ga je preživel v karanteni v palestinski puščavi, ko je hotel na svojem potovanju priti iz Egipta v Palestino. Tedaj mu je pripovedoval starec žalostno zgodbo in ta je bila osnova, vsaj v glavnem, njegovemu »Očetu okuženih«. Tu peva pesnik pretresljivo zgodbo o očetu, ki je bival v puščavi v karanteni s svojo družino. A prišla je kuža in vzela mu je po vrsti hčerke in sinove. Komaj doživi eno smrt, pride druga. Oče je ostal zdrav, čeprav je poljubljaj vsa telesa okuženih otrok, ali žena je nenadno zakrtila in zastokala — tudi njo je zgrabila kuža. Pred smrtjo je še šla na grob najmlajšega, ga izkopala, ga poljubila na ustnice in umrla. In sedaj odhaja oče iz moralne puščave sam, samo Boga ima nad seboj, pred seboj negotovo pot v svet. To epsko snov je odel Słowacki v tenčico najzlahtnejših srebrnih niti prelepe poezije in sodoživetja v bližnji naravi. Po tragičnosti snovi pa zbuja v nas misel na toliko sinov naroda ob Visli, ki stopajo od doma v svet sami.

Zanimanja vredna je tudi dodana študija o Słowackem, ki spada v trovezdje največjih poljskih pesnikov Mickiewicz-Słowacki-Krasinski. Słowackega odlikuje orlovsko kri-lata domišljija, skoraj ves navdih mu daje izredna domišljija, ki je že skoraj premalo realistična. Najlepše stvaritve njegove so »V Švici«, »Anhelli« in »Oče okuženih«. Drugo delo imamo Slovenci že v prevodu V. Moleta. Delo je odlično prevedel dr. Debeljak, ki dobro pozna poljsko dušo in literaturo. Pesnitev je tudi v vzgojnem pogledu pomembna. Risbe Bare Remčeve dobro poznazujejo prizore. Dr. M. Gorjanec.

Poročila družbenih podružnic

Podružnica Slomškove družbe za krški in brežiški okraj je zborovala dne 3. februarja v ljudski šoli na Vidmu. Po vzornem nastopu šolske upraviteljice gospe Ivanke Gojničeve v I. raz. osn. šole, ki je pokazal vzgojno in učno silo otroškega samoudejstvovanja, močnega doživljanja in spretnega neprisiljenega duhovnega vodstva učiteljice pri najmlajših. Referirali so: gospod Dušan Lenščak o mladinskem tisku, katerega važnosti danes nihče ne prezre. Govoril je o vzrokih razvoja mladinskega tiska, kaj zahtevamo od katoliške revije, podal je pregled mladinskih revij in prilog doma, za mejo in pri izseljencih. Poročal je o mladinskih knjigah in kritiki mladinske literature. Referat je odgovor polemiki, ki se je razvila v začetku šolskega leta za naslov katoliškega mladinskega lista. Izvajanja je podkrepil s citati in tehtnimi dokazi. Delo je posvetil Ivanu Tomšiču, pionirju slovenskega katoliškega mladinskega lista in sotrudnikom 70 let izhajajočega »Vrtca«. Gospod Šubert Miro je govoril o kompetenci krajnih šolskih svetov in sedanjih krajevnih šolskih odborov v luči zahtev in reform sedanje prosvete. Zgodilo se je že, da je slepec vodil človeka z zdravimi očmi tako, da je še ta oslepel, česar ni več želeti. Izvajanja je podkrepil s citati iz »Zbirke zakonov in ukazov o ljudskem šolstvu na Kranjskem«, iz konferenčnih zapisnikov in šolske kronike. Svoje misli je izrazil v točkah, ki so jih člani prevzeli kot resolucijo na merodajne činitelje, ki naj bi jo upoštevali pri morebitni spremembi kompetence sedanjih krajevnih šolskih odborov.

Gospod Fister Francè je povedal, kako potrebna je knjižica, naslovljena kmečkim staršem, da bi jih ustavila pri kopici otrok. Ti odgajajo večino slovenske mladine! Kaj vse se počne na kmetih pred otroki, ki ždiyo na peči in jim nobena reč ne gre mimo oči. Kar šola postavi, dom često poruši s slabim zgledom in je navadno ves proti njej. Kako malo podpirajo starši šolsko prizadevanje, podpre z resničnimi primeri. Za pisca pa velja: če konj ni v voz zaprežen, vozu nič ne pomeni, dvakrat nič pa, če skače po svetu, kjer se ne morejo obrniti kolesa.

Gospod Bonča Leopold je govoril o potrebi primernih računic in strokovnih čitank. Knjige za kmečke šole naj ustrezajo njihovemu učnemu in vzgojnemu namenu. Tudi vsi čevlji se ne delajo po istem kopitu! Fister Francè pripomni, da postane dobra in praktična učna knjiga tudi domačim potrebna, čeprav je namenjena otrokom. Take knjige pa naj ne bodo zbirke postriženih teoretičnih izvlečkov iz srednješolskih učnih knjig. Tudi strokovne knjige naj bodo doživljajske, polne zanimivega in ilustriranega življenja, kot ga je svet poln.

Gospod Lenščak Dušan govori k 40 letnici »Slovenskega učitelja«. Kritika knjig, ki so jih izdali člani Slomškove družbe, je zaradi bolezni referentke odpadla. Vsa izvajanja so bila izčrpna in so jim navzoči z zadovoljstvom sledili. Prihodnje zborovanje bo 6. aprila v Sevnici v zvezi z vzornim nastopom. Pri skupnem obedu so se člani v družbi okrajnih šolskih nadzornikov gg. Petja Ignacija in Volavska Antona prijetno razvedrili.

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

NAJMODERNEJE UREJEN GRAFIČNI ZAVOD
KAMNOTISK / OFFSETTISK / BAKROTISK / KLIŠARNA
KVALITATIVNI IZDELKI V TISKARNI IN **KNJIGOVEZNICI**

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

ZALOŽBA ŠOLSKIH IN DRUGIH KNJIG
ZALOGA DOMAČEGA IN TUJEZEMSKEGA DOBREGA TISKA
PODRUŽNICA „NIČMAN“ V LJUBLJANI: BOGATA ZALOGA DEVOCIJO-
NALIJ, KNJIG, ŠOLSKIH IN PISARNIŠKIH STVARI

HRANILNICA DRAVSKE BANOVINE

LJUBLJANA
KOČEVJE
MARIBOR
CELJE

VLOGE OBRESTUJE PO NAJVIŠJI OBRESTNI MERI
CENENA POSOJILA DAJE NA REDNO ODPLAČEVANJE

Z A N J E N E V L O G E J A M Č I **DRAVSKA BANOVINA**

**Tovariši! Zbirajte oglase, ker s tem podpi-
rate svoje strokovno glasilo! Upravništvo.**

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog Din 420.000.000

Lastne rezerve " 28.650.000

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Z a v s e o b v e z e h r a n i l n i c e j a m č i

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA